

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**POSTUP POLICEJNÍHO ORGÁNU
PŘED ZAHÁJENÍM TRESTNÍHO STÍHÁNÍ**

Autor práce: Stanislav Huml, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: kombinované

Vedoucí práce: PhDr. Jiřina Víravová, Ph.D., LL.M.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucí bakalářské práce PhDr. Jiřině Víravové, Ph.D., LL.M. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

HUML, S. *Postup policejního orgánu před zahájením trestního stíhání*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2025. 70 s. Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jiřina Víravová, Ph.D., LL.M.

Klíčová slova: přípravné trestní řízení, operativně pátrací prostředky, trestní právo, policejní orgán, postup policejního orgánu před zahájením trestního stíhání

Tato práce se zaměřuje na postup policejního orgánu před zahájením trestního stíhání. Jsou zde vymezeny základní pojmy v rámci trestního řízení a je zde holisticky zachycen postup policejního orgánu dle platných právních norem, a to od zahájení úkonů trestního řízení do zahájení trestního stíhání. Vzhledem k obsáhlé náplni tématu, jímž samotné trestní řízení je, se práce věnuje úzce vybraným postupům policejního orgánu, jimiž lze, mimo jiné, dosáhnout cíle trestního řízení. V závěru práce přesahuje do fáze vyšetřování, tzn. rozhodnutí ve věci formou zahájení trestního stíhání, a dále formou sdělení podezření v rámci zkráceného přípravného řízení. Dále se práce zaměřuje na úkony soudu v rámci přípravného trestního řízení, kdy je zde provedena komparace účasti Okresního soudu pro Prahu-východ a pro Prahu-západ v letech 2013–2023, respektive je zde zaneseno, jak často soudci těchto soudů vstupují svými rozhodnutími (opatřeními, příkazy apod.) či jinými úkony (neodkladný a neopakovatelný úkon, ustanovení obhájců v případě nutné obhajoby) v prvotních fázích do trestního řízení.

ABSTRACT

HUML, S. *Procedure of the Police Authority Before Initiating a Criminal Prosecution*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2025. 70 pgs. Supervisor: PhDr. Jiřina Víravová, Ph.D., LL.M.

Key words: pre-trial criminal proceedings, operational search means, criminal law, police authority, police authority procedure before initiating criminal prosecution

This thesis focuses on the procedure followed by the police authority prior to the initiation of a criminal prosecution. It defines the basic concepts within the framework of criminal proceedings and holistically captures the procedure of the police authority according to the applicable legal norms, from the initiation of criminal proceedings to the commencement of criminal prosecution. Due to the comprehensive scope of the topic, which is criminal proceedings itself, the thesis focuses on narrowly selected procedures of the police authority, which, among other things, can achieve the objective of criminal proceedings. Finally, the thesis moves on to the investigation phase, i.e. the decision on the case in the form of the initiation of a criminal prosecution, and then in the form of a statement of suspicion in the context of summary pre-trial proceedings. Furthermore, the thesis focuses on the court's actions in the framework of the preliminary criminal proceedings, where a comparison of the participation of the District Court for Prague-East and Prague-West in the years 2013-2023 is made, respectively, it is recorded how often the judges of these courts enter into the criminal proceedings by their decisions (measures, orders, etc.) or other actions (urgent and non-repealable action, appointment of lawyers in case of necessary defence) in the initial stages.

OBSAH

ÚVOD	9
1 CÍLE A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	11
2 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	12
2.1 Vysvětlení pojmu trestní řízení a jeho účel	13
3 STÁDIA TRESTNÍHO ŘÍZENÍ.....	16
4.1 Policie České republiky	18
4.2 Státní zastupitelství.....	19
4.3 Soudy	20
5 PŘÍPRAVNÉ TRESTNÍ ŘÍZENÍ	22
6 POSTUP POLICEJNÍHO ORGÁNU PŘED ZAHÁJENÍM TRESTNÍHO STÍHÁNÍ.....	25
6.1 Odhalování	26
6.2 Neodkladný a neopakovatelný úkon	28
7 ZAHÁJENÍ ÚKONŮ TRESTNÍHO ŘÍZENÍ	31
8 OPERATIVNĚ PÁTRACÍ PROSTŘEDKY	32
8.1 Právní rámec operativně pátracích prostředků	33
8.2 Definice a druhy operativně pátracích prostředků.....	33
8.2.1 Předstíraný převod (§ 158c trestního řádu).....	33
8.2.2 Sledování osob a věcí (§ 158d trestního řádu).....	34
8.2.3 Použití agenta (§ 158e trestního řádu)	34
8. 2. 4 Odposlech a záznam telekomunikačního provozu (§ 88 a 88a TrŘ).....	34
8.3 Operativně pátrací prostředky a podmínky jejich použití	34
8.4 Předstíraný převod - § 158b	34
8.4.1 Podmínky a limity provedení předstíraného převodu.....	36
8.4.2 Praktické využití předstíraného převodu	37
8.5 Sledování osob a věcí - § 158d.....	37
8.5.1 Sledování osob.....	38
8.5.2 Sledování věcí.....	39
8.5.3 Podmínky a omezení sledování	39
8.5.4 Použití výsledků sledování v trestním řízení	40

8.6 Použití agenta - § 158e	40
8.7 Odposlech a záznam telekomunikačního provozu	41
8.7.1 Odposlech a záznam telekomunikačního provozu (§ 88 TrŘ)	41
8.7.2 Záznam telekomunikačního provozu (§ 88a TrŘ).....	43
8.7.3 Rozdíl mezi § 88a a § 88 TrŘ	43
9 ZADRŽENÍ - §75-76A	45
9.1 Zadržení obviněného policejním orgánem - § 75	46
9.2 Zadržení osoby podezřelé - § 76	48
9.3 Příkaz k zadržení - § 76a	49
10 PODÁNÍ VYSVĚTLENÍ - § 158/5-10	51
11 LHŮTY	55
12 SKONČENÍ PROVĚŘOVÁNÍ	58
12.1 Odložení věci - §159a/1-5	59
13 ZAHÁJENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ - §160	61
13.1 Zkrácené přípravné řízení - §179a-179f	62
14 ÚKONY SOUDCŮ OKRESNÍCH SOUDŮ V PŘÍPRAVNÉM TRESTNÍM ŘÍZENÍ	65
15 PRAKTICKÁ ČÁST.....	66
15.1 Téma a cíl výzkumu	66
15.2 Popis výzkumného vzorku	66
15.3 Výběr soudů do výzkumu.....	66
15.4 Metodika práce	67
15.4.1 Rozložení respondentů v rámci návratnosti dotazníkového šetření:	67
15.4.2 Omezení výzkumu	67
15.5 Analýza a interpretace výsledků.....	69
15.6 Shrnutí	78

ZÁVĚR.....	80
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	83
SEZNAM ZKRATEK.....	85
PŘÍLOHY	87

Úvod

Trestní řízení jako procesní prostředek sloužící k realizaci trestní odpovědnosti fyzických a právnických osob je nedílnou součástí právního státu, jehož cílem je spravedlivé posouzení a rozhodnutí o tom, zda došlo ke spáchání trestného činu, kdo je jeho pachatelem, a zda mu má být za takové jednání uložen trest. Významnou a v mnoha ohledech rozhodující etapou trestního řízení je fáze přípravného řízení, konkrétně její počáteční stádium – postup policejního orgánu před zahájením trestního stíhání.

Tato fáze je zásadní nejen z hlediska získávání a zajišťování důkazního materiálu, ale především z důvodu právních dopadů, které s sebou další procesní kroky nesou. Jedná se o období, v němž je třeba pečlivě a důsledně posoudit, zda existují dostatečné indicie k zahájení trestního stíhání vůči konkrétní osobě, a zda je takový zásah do právní sféry jednotlivce zákonný, legitimní a přiměřený.

Bakalářská práce je věnována analýze právního rámce a praktického postupu policejního orgánu v této úvodní fázi trestního řízení, která předchází formálnímu zahájení trestního stíhání dle ustanovení § 160 odst. 1 zákona č. 141/1961Sb., o trestním řízení soudním (dále jen TrŘ). Pozornost je zaměřena na výklad klíčových právních institutů, jako je zahájení úkonů trestního řízení, neodkladné a neopakovatelné úkony, zajištění osob a věcí, využívání operativně pátracích prostředků, podání vysvětlení, či lhůty pro prověřování oznámení o trestném činu. Součástí teoretické části je rovněž rozbor kompetencí a vzájemné součinnosti orgánů činných v trestním řízení, zejména policejního orgánu, státního zástupce a soudce.

Teoretický rámec předkládané práce je doplněn empirickým šetřením, jehož cílem je komparace rozhodovací praxe soudců Okresního soudu pro Prahu-východ a Okresního soudu pro Prahu-západ ve vztahu k procesním úkonům vykonávaným v přípravném řízení v období let 2013 – 2023. Výzkum se zaměřuje zejména na výskyt úkonů soudní povahy – nařízení odposlechů, povolení sledování osob a věcí, ustanovení obhájce v případech nutné obhajoby a účast soudce u neodkladných a neopakovatelných úkonů.

Význam tématu této práce spočívá především ve skutečnosti, že právě počáteční fáze přípravného řízení určuje další směřování celého trestního procesu. Nedůslednost nebo procesní pochybení v této fázi mohou vést k nezákonnému zásahu do základních práv a svobod jednotlivce nebo naopak k neodhalení a nepotrestání pachatele trestného činu. Současně lze na základě analýzy rozhodovací praxe soudců identifikovat případné regionální disproporce a formulovat doporučení vedoucí k efektivnějšímu fungování přípravného řízení, zejména v rovině soudní kontroly zásahů policejního orgánu.

Výstupy z práce mohou sehrát úlohu ve smyslu podkladů pro další odbornou diskusi v oblasti trestněprocesních institutů. Stejně tak mohou být námětem pro případnou reflexi legislativních změn, které by přispěly k posílení ochrany základních práv jednotlivce a k racionalizaci trestního řízení v jeho nejcitlivější fázi, případné minimalizaci procesních pochybení.

Z pozice příslušníka bezpečnostního sboru vnímám přípravné řízení nejen jako právní proces, ale i jako důležitý praktický nástroj, který výrazně ovlivňuje kvalitu celého trestního řízení. V praxi se často setkávám se situacemi, kdy právě pečlivost a důslednost v prvotní fázi řízení rozhoduje o úspěšnosti stíhání pachatele. Zaznamenal jsem, že i drobná pochybení či opomenutí v úvodních krocích mohou vést ke zpochybnění celého důkazního řetězce. Proto považuji za podstatné, aby policejní orgány pracovaly nejen podle litery zákona, ale i s vědomím širší odpovědnosti vůči ochraně základních práv a efektivitě řízení. Sám vnímám, že rozhodování o tom, zda skutečně zahájit trestní stíhání, vyžaduje nejen právní znalost, ale i vysokou míru profesionální intuice a zkušenosti.

1 Cíle a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem práce je zhodnotit procesní a právní rámec postupů policejního orgánu před zahájením trestního stíhání a současně analyzovat rozsah a charakter zapojení soudců vybraných okresních soudů do této fáze trestního řízení.

K dosažení tohoto cíle je využita kombinace deskriptivní, analytické a komparativní metody. Teoretická část vychází z právní analýzy příslušných ustanovení trestního řádu a navazující judikatury a odborné literatury.

V empirické části je aplikována kvantitativní metoda dotazníkového šetření, které bylo provedeno mezi soudci dvou vybraných okresních soudů. Dotazník byl zaměřen na frekvenci rozhodování o vybraných úkonech, časovou náročnost těchto rozhodnutí, míru administrativní zátěže, a také na subjektivní hodnocení soudců, co by mohlo přispět ke zvýšení efektivity jejich činnosti v rámci přípravného řízení.

2 Vymezení základních pojmů

Z pohledu praxe v bezpečnostních sborech je zcela evidentní, že srozumitelnost a jednoznačnost používané terminologie není jen teoretickým požadavkem, ale základním předpokladem funkčního trestního řízení. Během výkonu služby jsem opakovaně čelil situacím, kdy právě nejednotné nebo zjednodušené chápání pojmů vedlo k prodlevám, chybným procesním úkonům či neefektivní komunikaci mezi orgány činnými v trestním řízení. Proto považuji vymezení základních pojmů v této práci nikoli za formální vstupní krok, ale za nutný základ, který zajišťuje správné uchopení celé problematiky. Pojmy jako „trestní řízení“ nebo „trestní stíhání“ nejsou pouze slovními konstrukcemi – představují konkrétní právní nástroje, které mají jasně vymezené meze, účel i důsledky. Tato kapitola tedy není jen přehledem pojmů, ale rámcem, ve kterém se následná analýza bude pohybovat, a který vychází z praktického poznání důležitosti každého právního termínu.

Postup v souladu s trestním řádem je postup specifický svou striktností, vyplývající z jasně definovaného právního rámce. V něm jsou základními pojmy:

Trestní řízení – řízení probíhající podle trestního řádu.

Trestní stíhání – je úsek řízení od zahájení trestního stíhání do právní moci rozsudku nebo jiného rozhodnutí.

Přípravné trestní řízení – úsek řízení od záznamu o zahájení úkonů trestního řízení nebo provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů do podání obžaloby, eventuelně od zahájení trestního stíhání do podání obžaloby nebo vydání meritorního rozhodnutí.

Zkrácené přípravné řízení – úsek řízení od záznamu o zahájení úkonů trestního řízení, provedení neodkladných nebo neopakovatelných úkonů do podání návrhu na potrestání.

Každý z těchto pojmů není jen strohou definicí v zákoně – za každým z nich se skrývá i praktický a lidský rozměr, který je důležitý si uvědomit, pokud chceme policejní praxi hodnotit v celé její komplexnosti.

Například trestní řízení bývá z pohledu právní teorie popisováno jako sled procesních kroků. V reálném životě je však jeho dopad často daleko hlubší – pro jednotlivce, který se do něj dostane, to může znamenat zásadní zásah do osobní i profesní integrity. I v okamžiku, kdy ještě nebylo zahájeno trestní stíhání, může již samotný průběh prověřování vyvolávat silné emoce a obavy.

Z pohledu policejního orgánu může být úvodní fáze řízení chápána jako prostor pro rychlé a efektivní jednání. Často zde přichází na řadu operativní taktika, rozhodování v časovém presu nebo pod tlakem okolností. Je pochopitelné, že v praxi může být hranice mezi zákonným a účelným postupem velmi tenká. Tím spíše je potřeba mít přesně stanovené mantinely, které se opírají o pojmy, jež jsou srozumitelné a jednoznačně vymezené.

2.1 Vysvětlení pojmu trestní řízení a jeho účel

Trestní řízení je proces, který se používá k prověřování, vyšetřování a soudnímu řízení s osobami, jichž se dotýká trestná činnost. Trestní řízení je jasně definovaný a strukturovaný proces. Jeho účelem je zjistit fakta o spáchaném trestném činu, určit viníka a v optimálním případě ho trestním řízením dovést až do vykonávacího stádia, tedy k adekvátnímu trestu.¹ Trestní řízení je specifický právní postup, který se liší od civilního řízení, které se zabývá například občanskými spory.

Trestní řízení začíná obvykle po nahlášení podezření ze spáchání trestného činu orgánům činných v trestním řízení, jako je například policejní orgán. Orgány činné v trestním řízení provedou prověření nahlášené události a shromažďují důkazy, které poté slouží jako podklad pro zahájení trestního stíhání proti konkrétní osobě.

Z pohledu své povahy se jedná o řízení veřejnoprávní, jelikož jeho průběh je vázán na státní orgány, především policii, státní zastupitelství a soudy. Zároveň má silně formální charakter – každá jeho fáze se řídí přísnými pravidly, která jsou stanovená právními předpisy. Účastníci trestního řízení, ať už jde o obviněného, poškozeného nebo svědky, mají zákonem garantovaná práva i povinnosti.

¹ CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde, 2002, s. 15. ISBN 80-7201-374-2.

Tím je zajištěna ochrana jejich procesního postavení a spravedlivé zacházení po celou dobu řízení.

Účelem trestního řízení není pouze potrestání pachatele. Stejně důležité je také zjištění skutečného stavu věci, ochrana společnosti před další trestnou činností a obnova narušených právních vztahů. Trestní řízení tak plní nejen represivní, ale i preventivní funkci. Umožňuje vyslat jasný signál společnosti, že protiprávní jednání bude odhaleno a sankcionováno, čímž posiluje důvěru veřejnosti v právní stát.²

Z hlediska struktury probíhá trestní řízení ve více fázích. Začíná předběžným šetřením, pokračuje přípravným řízením, následuje řízení před soudem a případně řízení odvolací. Každá z těchto fází má svůj účel, svá pravidla i specifické nástroje, které slouží ke zjištění pravdy a spravedlivému rozhodnutí. Při správném a zákonném vedení řízení je možné zajistit, že pachatelé budou postaveni před soud a nevinní nebudou bezdůvodně obviněni nebo odsouzeni.

Trestní řízení proto představuje jeden z nejvýznamnějších institutů ochrany základních hodnot demokratické společnosti – spravedlnosti, bezpečnosti a právního státu.

Trestní řízení vnímám jako jeden z nejsložitějších a nejcitlivějších mechanismů výkonu veřejné moci. Na jedné straně má být nástrojem ochrany společnosti a vymezení hranic toho, co je ještě přijatelné – na straně druhé však musí respektovat hodnoty, na nichž právní stát stojí, především lidskou důstojnost, právo na spravedlivý proces a rovnost před zákonem.

Veřejnost často očekává, že trestní řízení bude „rychlé a přísné“. Tento tlak je částečně pochopitelný – zvláště v době medializovaných kauz. Přesto je podle mého názoru důležité, aby efektivita nikdy nepřevážila nad spravedlností. Trestní řízení totiž neřeší pouze „případy“, ale zasahuje do životů konkrétních lidí – jak těch, kteří trestný čin spáchali, tak těch, kteří jsou jím postiženi. A právě proto je nezbytné, aby se celý proces odehrával transparentně, zákonně a s maximální mírou profesionality.

² ŠÁMAL Pavel a kol. *Trestní řád 6. vydání*. Praha: C.H. Beck, 2008, s. 2. ISBN 978-80-7400-043-0.

V této práci se dále zabývám především tím, jak významná je fáze před zahájením trestního stíhání. Domnívám se, že právě v této fázi – přestože je méně nápadná a veřejnosti často skrytá – se rozhoduje o tom, zda se trestní řízení vydá spravedlivým směrem, nebo zda hrozí riziko svévolného nebo neúčelného zásahu do práv jednotlivce.

3 Stádia trestního řízení

Jelikož je trestní řízení obsáhlým procesem, je rozděleno do několika na sebe navazujících fází. Základním rozlišením je přípravné řízení a řízení před soudem. Přípravné řízení dále rozlišujeme na prověřování a vyšetřování. Fáze prověřování je od zahájení úkonů trestního řízení, fáze vyšetřování je od zahájení trestního stíhání.³ Po podání obžaloby státním zástupcem začíná řízení před soudem, kdy toto se rozlišuje na hlavní líčení a odvolací řízení (toto lze uplatnit po rozsudku soudu prvního stupně). Po všech těchto fázích následuje poslední, vykonávací řízení.⁴

Zvláštní fází je tzv. šetření (odhalování)⁵, která není přímo definována trestním řádem, ale trestní řád takový postup připouští. Tato fáze je zakotvena v ust. § 158 odst. 1 TrŘ, kdy tuto fázi detailně popíšu v samostatné kapitole.

Z uvedeného je patrné, jak rozsáhlý proces je samotné trestní řízení. Proto jsem si vybral jeho úzce vymezenou dílčí část – tedy fázi, v níž se orgány činné v trestním řízení zabývají odhalování a prověřováním možného protiprávního jednání.

Na první pohled může struktura trestního řízení působit přehledně – jedno stádium střídá druhé podle logického sledu. Avšak při bližším pohledu je zřejmé, že hranice mezi jednotlivými fázemi jsou v praxi často neostře a právně i lidsky velmi citlivé.

Například rozhodnutí, zda již bylo dosaženo dostatečné intenzity podezření k zahájení trestního stíhání, není jen technickým mezníkem. Jde o zásah do práv konkrétní osoby, která od toho okamžiku čelí formálnímu obvinění. Právě proto musí být tento okamžik opřen o důkladně zjištěné skutečnosti, nikoliv pouhou intuici nebo „taktické“ postupy vyšetřovatele.

³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 348. ISBN 80-86432-58-0.

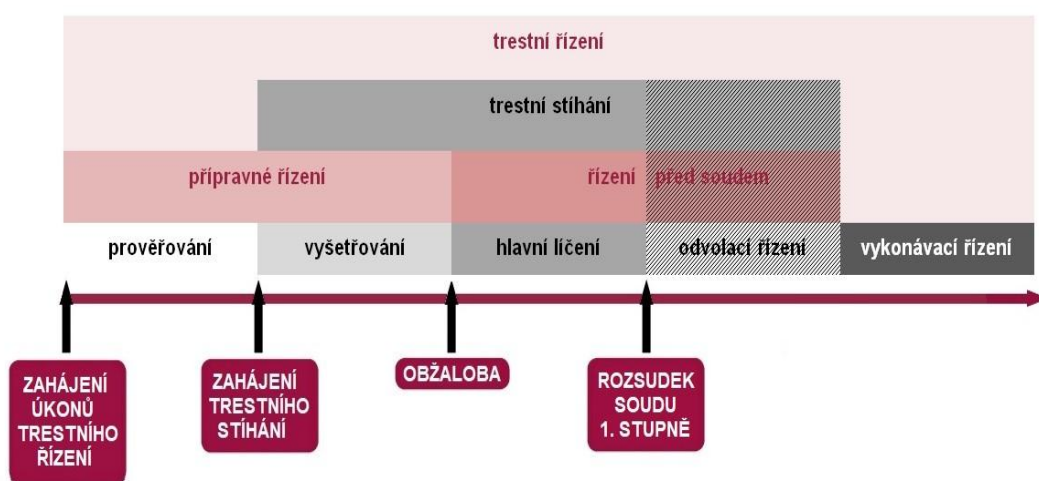
⁴ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva, 6. aktualizované vydání*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2013, s. 186. ISBN 978-80-7380-454-1.

⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Přípravné řízení trestní*. Praha: C.H. Beck, 2003, s. 10. ISBN 80-7179-741-3.

Zároveň se domnívám, že šetření jako „nulová fáze“ trestního řízení si zaslouží větší pozornost nejen v odborné literatuře, ale i v legislativě. Právě zde vzniká prostor pro operativní práci, získávání informací, ale i pro možná procesní rizika – zejména pokud by byl policejní postup příliš volný nebo nepodléhal dostatečné kontrole. V budoucnu by bylo vhodné uvažovat o jejím jasnějším zakotvení a vymezení podmínek, za kterých může být vedena.

Je důležité vnímat jednotlivá stadia trestního řízení nejen jako právní konstrukce, ale jako fáze, v nichž se rozhoduje o důležitých lidských osudech. A právě proto by i zdánlivě formální rozhodnutí mělo být vedeno snahou o spravedlnost, nestrannost a respekt k právům každého jednotlivce.

Tabulka 1 – Stadia trestního řízení⁶

⁶ Veřejná žaloba. Průběh trestního řízení. Verejnazaloba.cz [online]. [cit. 2025-03-21]. Dostupné z WWW: <[Stadia trestního řízení | Vše podstatné o trestním řízení | Více o státním zastupitelství - Soustava státního zastupitelství ČR/](http://Stadia%20trestniho%20rizeni%20Vse%20podstatne%20o%20trestnim%20rizeni%20Vice%20o%20statnim%20zastupitelstvi%20Soustava%20statniho%20zastupitelstvi%20CR/)>.

4 Orgány činné v trestním řízení

Jak jsem již uvedl v předešlé kapitole, v trestním řízení konají výhradně orgány činné v trestním řízení. Vymezení tohoto pojmu je v trestním řádu vymezeno v § 12. Orgány činné v trestním řízení (dále jen OČTŘ) představují klíčové subjekty zajišťující spravedlivé a zákonné vedení trestního procesu. Jejich úkolem je nejen odhalování, vyšetřování a stíhání trestných činů, ale také ochrana práv jednotlivců, včetně obviněných i poškozených. Tyto orgány působí v rámci trestního řízení, které se řídí zákonem – TrŘ.

Hlavními OČTŘ v České republice jsou:

- Policie České republiky,
- státní zastupitelství,
- soudy.

Každý z těchto orgánů má přesně vymezenou úlohu a pravomoci, které jsou vzájemně propojeny v rámci jednotlivých fází trestního řízení.

4.1 Policie České republiky

Policie ČR je prvním orgánem, který se s trestnou činností setkává. Její role v trestním řízení spočívá zejména v:

- odhalování trestné činnosti,
- vyhledávání a zajišťování důkazů,
- provádění úkonů v přípravném řízení,
- spolupráci se státním zastupitelstvím při vyšetřování.

Policejní orgán je oprávněn zahájit trestní řízení na základě vlastních zjištění nebo oznámení občanů či institucí. V rámci své činnosti může provádět výslechy, zajišťovat stopy na místě činu, provádět domovní prohlídky a další úkony dle trestního řádu.

Při vyšetřování trestné činnosti policejní orgán úzce spolupracuje se státním zastupitelstvím, kterému podává návrhy na zahájení trestního stíhání. Policie však nemá pravomoc rozhodovat o vině a trestu – tato pravomoc náleží soudům.

4.2 Státní zastupitelství

Státní zastupitelství představuje orgán, který zastupuje veřejnou žalobu v trestním řízení. Jeho hlavní úkoly zahrnují:

- dohled nad zákonností trestního řízení,
- vedení přípravného řízení,
- podávání obžaloby a její zastupování před soudem,
- výkon dohledu nad výkonem trestů.⁷

Státní zástupce dohlíží na postup policejního orgánu v přípravném řízení a rozhoduje, zda bude podána obžaloba. Pokud státní zástupce dospěje k závěru, že shromážděné důkazy nejsou dostatečné, může řízení zastavit, případně věc vrátit policejnímu orgánu k došetření.⁸

V některých případech může státní zástupce rozhodnout o podmíněném zastavení trestního stíhání, odklonu od trestního řízení⁹ či dohodě o vině a trestu. I státní zástupce, tak jako policejní orgán, je oprávněn přijímat trestní oznámení.

Vztah policejního orgánu a státního zástupce je v rámci přípravného řízení velmi specifický. Jde o dynamiku, ve které se střetává praktická rovina policejní činnosti s právním posouzením ze strany státního zástupce. Tato kombinace může být velmi přínosná – ale jen za předpokladu, že je postavena na vzájemném respektu a jasném rozdělení rolí.

⁷ HEJDA, Jan. *Základy trestního práva*. Praha: Oeconomica, 2003, s. 73. ISBN 80-245-0514-2.

⁸ FRYŠTÁK, Marek, POLIŠENSKÁ, Petra. *Dokazování v přípravném řízení*. Praha: Nakladatelství Leges, 2014, s. 267. ISBN 978-80-8757-685-4.

⁹ FRYŠTÁK, Marek, FOJT, Dominik, LUKÁŠOVÁ, Marcela, SKUPIN, Zdeněk Jiří, JANOVEC, Michal. *COFOLA 2018, Část VI: Permanentní reforma trestního řízení (koncepční a nekoncepční změny na půdě trestního práva procesního)*. Brno: Masarykova univerzita. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, 2018, s. 9. ISBN 978-80-210-9070-5.

Z mého pohledu by měl státní zástupce fungovat jako kvalifikovaný průvodce celým řízením. Měl by poskytovat nejen právní dozor, ale i zpětnou vazbu a strategický přístup k řešení věci. Naopak policejní orgán by měl být schopen samostatně vyhodnocovat operativní situace a nést odpovědnost za kvalitu získaných důkazů. Problém nastává, pokud jedna strana přebírá roli druhé – dochází buď k formalismu, nebo ke ztrátě kontroly.

Za zásadní považuji i komunikaci mezi oběma subjekty. Neformální konzultace, předávání informací a včasná koordinace úkonů jsou zcela klíčové. Pokud má být trestní řízení nejen zákonné, ale i smysluplné, musí být tato spolupráce funkční, profesionální a založená na důvěře.

4.3 Soudy

Soudy představují vrcholný orgán v trestním řízení, který rozhoduje o vině a trestu obžalovaných osob. V rámci trestního řízení soudy:

- projednávají obžalobu,
- hodnotí důkazy,
- rozhodují o vině a trestu,
- posuzují opravné prostředky.

Trestní řízení probíhá ve třech instancích:

1. Okresní soudy – projednávají většinu trestních věcí jako soudy první instance.
2. Krajské soudy – rozhodují jako soudy druhé instance o odvoláních proti rozhodnutím okresních soudů, případně jako první instance u závažných trestných činů.
3. Vrchní soudy a Nejvyšší soud – rozhodují o mimořádných opravných prostředcích.

Soud rozhoduje na základě obžaloby podané státním zastupitelstvím. Obžalovaný má právo na obhajobu, kterou může vykonávat sám nebo prostřednictvím obhájce.

Každý z orgánů činných v trestním řízení hraje svou specifickou roli a právě jejich rovnováha zajišťuje funkčnost systému. Práce policie je mnohdy

podceňována, přestože právě zde vznikají rozhodující momenty – zda se vůbec něco začne prověřovat, jak rychle a jak kvalitně.

Státní zástupce by neměl být pouze formálním dozorujícím článkem, ale aktivním právním korektivem, který dbá nejen na zákonnost, ale i na smysluplnost úkonů. A soud je pak nejen autoritou, ale i ochráncem ústavnosti. Jeho rozhodnutí o vazbě, domovní prohlídce či odposlechu má přímý dopad na základní práva jednotlivce.

Domnívám se, že pokud má veřejnost důvěřovat v trestní řízení, pak musí cítit, že se mezi těmito orgány nevytváří hierarchie moci, ale spolupráce založená na odpovědnosti. Každý z nich totiž reprezentuje jiný rozměr spravedlnosti – a jen pokud budou jednat v rovnováze, bude celý proces důvěryhodný.

5 Přípravné trestní řízení

Přípravné řízení je prvním a velmi důležitým procesním úsekem trestního řízení, ve kterém se rozhoduje, zda bude konkrétní podezřelá osoba postavena před soud. Slouží jako „brána“ mezi počátečním prověřováním a samotným řízením před soudem. Jeho hlavním cílem je zjistit, zda se stal trestný čin, kdo za něj odpovídá, a shromáždit důkazy v takové podobě, aby bylo možné posoudit, zda má být zahájeno trestní stíhání konkrétní osoby a následně podána obžaloba, případně navrženo jiné rozhodnutí.¹⁰

Tato fáze řízení má několik důležitých funkcí:

- Zajištění důkazů – je třeba získat a zabezpečit všechny dostupné důkazní prostředky, které mohou být v dalším řízení využity.
- Prověření podezření – pokud se ukáže, že podezření z trestné činnosti nebylo podložené, může být věc odložena.¹¹
- Příprava pro řízení před soudem – pokud důkazy potvrzují podezření, je připravováno podání obžaloby.

Přípravné řízení je vedeno policejním orgánem pod dohledem státního zástupce, který dohlíží na zákonnost postupu a chrání práva všech zúčastněných stran.

Přípravné řízení plní následující funkce:

Zjišťovací – zjišťují se podklady potřebné pro rozhodování věci v řízení před soudem.¹²

Zajišťovací – opatrování a shromažďování důkazů a provedení procesních důkazů, u kterých hrozí znehodnocení nebo poškození.

Filtrační – zajišťuje, aby před soud byly postaveny jen osoby, u kterých je dostatečně odůvodněné podezření ze spáchání trestného činu.

¹⁰ ŠÁMAL Pavel a kol. *Trestní řád 6. vydání*. Praha: C.H. Beck, 2008, s. 2. ISBN 978-80-7400-043-0.

¹¹ Tamtéž.

¹² ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUČTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 112. ISBN 978-80-7400-496-4.

Přípravné řízení lze rozdělit do tří kategorií:

- 1.) Standardní
- 2.) Rozšířené
- 3.) Zkrácené

Standardní přípravné řízení se vede o trestných činech, o nichž v prvním stupni koná řízení okresní soud a má fázi prověřování a vyšetřování.

Rozšířené přípravné řízení je o trestných činech, o nichž v prvním stupni koná řízení krajský soud a má fázi prověřování a rozšířeného vyšetřování.

Zkrácené přípravné řízení je o trestných činech, o nich koná řízení v prvním stupni okresní soud, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje 5 let. Má pouze fázi prověřování, vyšetřování se v tomto řízení nekoná.

Přípravné řízení začíná zahájením úkonů trestního řízení, pokračuje zajištěním důkazů, výsledky, odbornými posudky a případně návrhem na obžalobu. Může skončit zastavením řízení, narovnáním nebo jiným rozhodnutím. Význam přípravného řízení spočívá v tom, že připravuje celý případ pro soud a zároveň chrání práva všech účastníků.

Přípravné řízení bývá často neprávem opomíjeno – jak v laickém vnímání, tak někdy i v odborné literatuře. Přitom právě zde se rozhoduje o tom, zda bude konkrétní člověk vystaven celé tíze trestního řízení. Nejde přitom jen o technický proces. Každé rozhodnutí o zahájení stíhání, o provedení domovní prohlídky, o nasazení operativních prostředků či o vzetí do vazby znamená zásah do života jednotlivce – někdy nevratný.

Jako klíčový vidím požadavek, aby se přípravné řízení neproměnilo v jakousi „černou skříňku“ trestního řízení, v níž může být obvinění budováno bez skutečně efektivního přezkumu. Roli zde hraje nejen profesionalita policie, ale také aktivita státního zástupce, odpovědnost soudce při povolování zásahů do práv a svobod jednotlivce a přístup obhajoby. Přípravné řízení musí být vedeno nejen podle pravidel, ale i v duchu spravedlnosti.

Je proto nezbytné, aby se přípravné řízení dále profesionalizovalo, a to nejen prostřednictvím legislativních úprav, ale i díky lepší odborné přípravě všech zúčastněných.

6 Postup policejního orgánu před zahájením trestního stíhání

Tento postup je upraven v hlavě IX. TrŘ. Aby bylo vůbec možné o jakémkoli postupu policejního orgánu hovořit, považuji za důležité zmínit, kdy policejní orgán začne ve věci konat. Nejčastějším způsobem, kdy se policejní orgán začne spáchaným skutkem zabývat, je oznámení od konkrétní osoby, která policejnímu orgánu sdělí podezření, že došlo ke spáchání trestného činu. Toto oznámení může být v ústní formě, kdy následně policejní orgán přijme toto oznámení a s osobou sepíše patřičný protokol. Dále může být oznámení učiněno písemnou formou, datovou zprávou či elektronickou komunikací. V méně častých případech je možnost učinit oznámení na jakémkoli státním zastupitelství či soudu, kdy poté tyto instituce postoupí policejnímu orgánu k prověření zjištěné skutečnosti. V poslední řadě má policejní orgán povinnost konat z úřední povinnosti¹³, což znamená, že pokud se policejní orgán sám dozví o tom, že byl spáchán trestný čin, ať už z vlastních poznatků¹⁴ či například z podaných vysvětlení v již prověřování věci, musí policejní orgán takovou věc prověřit.

V případě, že se policejní orgán, z jedním z výše zmíněných způsobů, dozví o tom, že je podezření ze spáchání trestného činu, má, dle prvotních informací, dvě možnosti, jakým způsobem postupovat.

První možnost je upravena v TrŘ, v ustanovení § 158 odst. 1, kdy je policejnímu orgánu dána možnost zjistit více informací o oznámeném skutku, když však policejní orgán nepostupuje dle trestního řádu, ale podle jiných norem, zejména podle zákona o policii. V tomto případě nepodléhá postup policejního orgánu doзору státního zastupitelství.

Druhá možnost je, že policejní orgán usoudí, že je, po prvotním oznámení, zjištěno dostatek informací, a tím pádem zahájí úkony trestního řízení

¹³ KRUPKA, Vladimír. *Trestní právo procesní*. Praha: Armex, 2003, s. 20. ISBN 80-86244-33-4.

¹⁴ KALVODOVÁ, Věra, HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Dokazování v trestním řízení – právní, kriminologické a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, 2015, s. 85. ISBN 978-80 210-8072-0.

dle ust. § 158 odst. 3. Policejní orgán sepíše záznam o zahájení těchto úkonů, kdy je povinen opis do 48 hodin doručit příslušnému státnímu zastupitelství. Po tomto je postup dozorován státním zástupcem a policejní orgán postupuje podle trestního řádu.

6.1 Odhalování

Odhalování trestné činnosti představuje úvodní fázi trestního procesu, která předchází formálním úkonům podle trestního řádu. I když ještě nejde o řízení vedené proti konkrétní osobě, jde o klíčový moment, kdy stát prostřednictvím svých orgánů začíná reagovat na podezření ze spáchání protiprávního jednání. Od této fáze se může odvíjet další postup – tedy zda bude věc dále prověřována, odložena, nebo vyústí v zahájení trestního řízení.

Hlavním účelem této fáze je prověřit, zda existují konkrétní informace nebo indicie nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin. Zároveň je potřeba vyhodnotit, zda existuje důvodné podezření, že určitá osoba se mohla tohoto jednání dopustit. V této fázi policie obvykle ještě nemá dostatek důkazů k zahájení řízení proti konkrétní osobě, a proto se snaží vytvořit základní obraz skutku a jeho okolností.¹⁵

Impulsem k zahájení prověřování může být:

- trestní oznámení podané občanem, firmou nebo institucí,
- poznatek získaný policií z vlastní činnosti (např. při hlídkové nebo operativní činnosti),
- informace poskytnuté jinými orgány veřejné moci,
- poznatek z médií nebo sociálních sítí.

Policejní orgán v této fázi zjišťuje, zda oznámení obsahuje skutečnosti, které by mohly naplňovat znaky trestného činu. Procesní kroky policejního orgánu v rámci odhalování trestné činnosti jsou upraveny v ust. § 158 odst. 1 TrŘ. Může provádět neformální úkony jako:

- vyžádání si vysvětlení od osob (nikoliv formální výslech),

¹⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád 7. vydání*. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 1932. ISBN 978-80-7400-465-0.

- shromažďování veřejně dostupných údajů,
- kontrola místa činu, kamerových záznamů,
- porovnání údajů z evidence.

Z ustanovení § 158 odst. 1 TrŘ je zřejmé, že policejní orgán je povinen provádět šetření. Šetření provádí policejní orgán, v naprosté většině případů, dle zákona č. 283/1991Sb., o Policii České republiky (dále jen Zákon o Policii ČR). Je to fáze, která dává policejnímu orgánu prostor pro důkladně prověření oznámení, poznatku či podnětů, ze kterých nelze určit, zda je dáno důvodné podezření ze spáchání trestného činu, jelikož se může jednat o přestupek či jiný správní delikt. Zákon o Policii ČR však policejnímu orgánu dává jen omezené prostředky k šetření. Moment, kterým se od sebe oddělují šetření podle zákona o Policii ČR a podle trestního řádu, spočívá v sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení či provedení prvního úkonu podle trestního řádu. Úkony trestního řízení nelze provádět, aniž by došlo k zahájení trestního řízení, kdy jedinou výjimkou je provedení neodkladného či neopakovatelného úkonu. Pojem neodkladný a neopakovatelný úkon popíšu v samostatné kapitole.

Fáze odhalování není formálním trestním řízením. Nevede se proti konkrétní osobě, ale směřuje k objasnění, zda vůbec existuje důvod domnívat se, že došlo k trestnému činu. Pokud policie dospěje k závěru, že ano, následuje zahájení úkonů trestního řízení a přechod do přípravného řízení. Pokud naopak zjistí, že šlo například o přestupek, občanskoprávní spor nebo nedorozumění, může věc odložit nebo postoupit jinému orgánu.

Tato fáze má zásadní význam pro celý trestní proces. Slouží jako prvotní filtr, který má zabránit neoprávněnému zásahu do práv občanů v situacích, kdy nejde o trestný čin. Zároveň umožňuje efektivní zacílení policejní činnosti. Kromě toho plní i preventivní roli – už samotná skutečnost, že policie informace ověřuje a pracuje s nimi, může v určitých situacích působit odrazujícím dojmem na potenciální pachatele.

Fáze odhalování je sice neformální a někdy přehlížená, ale z hlediska trestního řízení velmi důležitá. Dobře provedené odhalení vytváří pevný základ pro další procesní postup a zajišťuje, že trestní řízení bude zahájeno pouze v případech, kde je to skutečně odůvodněné.

6.2 Neodkladný a neopakovatelný úkon

V rámci prvotních fází trestního řízení může nastat situace, kdy je nezbytné provést určitý procesní úkon okamžitě, protože hrozí, že později už nebude možné ho vůbec uskutečnit, nebo by jeho provedení bylo značně ztíženo. Právě pro tyto případy existují v právní úpravě dva specifické nástroje: neodkladné a neopakovatelné úkony.

Oba typy mají společný znak – představují výjimku ze standardního procesního režimu. Mohou být provedeny i před zahájením trestního stíhání, a přesto mohou být později využity jako důkaz v řízení před soudem. Aby však byly použitelné, musí být provedeny v souladu s pravidly trestního řádu a řádně odůvodněny.

Neodkladným úkonem se rozumí takový postup orgánu činného v trestním řízení, který je potřeba uskutečnit bezprostředně, protože odklad by znamenal riziko ztráty nebo znehodnocení důkazního materiálu. Typicky jde o situace, kdy by prodlení znemožnilo zjistit důležitou informaci nebo uchovat relevantní důkaz.¹⁶

Příklady neodkladných úkonů:

- ohledání místa činu bezprostředně po jeho spáchání,
- fotografická dokumentace zranění oběti,
- pořízení záznamu o stavu věci, která může být brzy zničena nebo pozměněna,
- zajištění svědecké výpovědi v situaci, kdy svědek hrozí odjezdem do zahraničí,
- zadržení podezřelé osoby

Při provádění neodkladného úkonu se klade důraz na rychlost a efektivitu. Zároveň je však nutné dbát na zákonnost – každý takový úkon musí být řádně zaznamenán a odůvodněn, proč byl považován za neodkladný.

Neopakovatelný úkon je takový procesní úkon, který nebude možné v budoucnu zopakovat v původní podobě nebo by jeho opakování již nebylo věrohodné.¹⁷

¹⁶ JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou, 5. aktualizované vydání podle stavu k 1. 11. 2014*. Praha: Leges, 2014. s. 840. ISBN 978-80-7502-049-9.

¹⁷ Tamtéž.

V těchto případech se proto klade důraz na to, aby byl úkon proveden kvalitně, za účasti soudce či obhájce a s náležitým procesním zajištěním, protože právě takto získaný důkaz může být později předložen u hlavního líčení bez nutnosti opakování.

Příklady neopakovatelných úkonů:

- výslech svědka, jehož zdravotní stav se může zhoršit nebo je v ohrožení života,
- výpověď nezletilého dítěte, u kterého se předpokládá, že by pozdější výslech mohl být nevhodný nebo traumatizující,¹⁸
- dokumentace z místa činu, které bude později přestavěno, uklizeno nebo jinak pozměněno.

U neopakovatelného úkonu je často vyžadována přítomnost soudce či obhájce, aby byla zajištěna spravedlnost a zákonnost. Tento důkaz pak může být předložen u soudu i v případě, že již není možné ho provést znovu.¹⁹

Rozdíly a společné znaky:

Neodkladný úkon: Musí být proveden rychle kvůli hrozbě znehodnocení, může být důkazem, pokud je řádně proveden, méně formální podmínky.

Neopakovatelný úkon: Nelze ho později provést znovu, slouží jako důkaz bez nutnosti opakování, vyšší důraz na přítomnost soudce či obhájce a dokumentaci.

Oba typy úkonů mají společný účel – zajistit důkazy v situacích, kdy by jinak došlo k jejich ztrátě nebo oslabení jejich vypovídací hodnoty. Jejich správné použití posiluje důkazní stránku trestního řízení a zároveň chrání účel spravedlivého procesu.

Neodkladné a neopakovatelné úkony jsou výjimečnými, ale klíčovými nástroji v rukou orgánů činných v trestním řízení. Umožňují zasáhnout efektivně a včas, aniž by bylo nutné čekat na formální fázi stíhání. Zajišťují, že důležité důkazy nebudou ztraceny, a přispívají ke kvalitnímu objasnění skutkového stavu. Podmínkou jejich využití je však vždy důsledné dodržení procesních pravidel, včetně pečlivé dokumentace a odůvodnění.

¹⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád 7. vydání*. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 1933. ISBN 978-80-7400-465-0.

¹⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád 6. vydání*. Praha: C.H. Beck, 2008, s. 1224. ISBN 978-80-7400-043-0.

V praxi se, před zahájením úkonů trestního řízení, tyto úkony využívají poměrně často. Nejčastějším takovým případem je, že je osoba podezřelá zadržena dle ust. § 76 odst. 1 TrŘ, například při silniční kontrole (jízda pod vlivem alkoholu, maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání), případně zadržena při, či krátce po, spáchání jiného trestného činu. Služba kriminální policie a vyšetřování nejčastěji provádí nedokladný a neopakovatelný úkon, před zahájením úkonů trestního řízení, při ohledání místa činu.

Nutno upozornit na často diskutovanou otázkou práva řádné obhajoby v případě užití důkazů získaných neodkladnými a neopakovatelnými úkony dle § 158 odst. 9 TrŘ. Jsem toho názoru, že trestní právo dostatečně pamatuje na možnost plného uplatnění práv obviněného tak, jak je uvedeno v ustanovení § 164 odst. 4 TrŘ.

Neodkladné a neopakovatelné úkony představují výjimku z běžného průběhu dokazování a zasluhují mimořádnou pozornost. Na jedné straně umožňují efektivní reakci na situace, kdy je důkaz v ohrožení – a mají tak zásadní význam pro zajištění spravedlivého řízení. Na straně druhé ale představují i potenciální prostor pro narušení právní rovnováhy.

Z mého pohledu je klíčové, aby k těmto úkonům nebylo přistupováno automaticky či formálně. Každé rozhodnutí o jejich provedení by mělo být podloženo konkrétními okolnostmi a důsledně zdokumentováno. Nejde jen o to, že mají být provedeny včas – ale i tak, aby obstály před případnou soudní kontrolou a nemohly být později zpochybněny.

Vnímám rovněž potřebu metodického vedení a jednotného přístupu – např. jasně stanovených podmínek, kdy lze považovat úkon za neopakovatelný, nebo kdy je nezbytná účast soudce. V opačném případě hrozí, že budou tyto nástroje vnímány jako prostor pro zjednodušení řízení na úkor práv účastníků.

Závěrem bych rád zdůraznil, že neodkladnost a neopakovatelnost nesmí být jen prázdnou frází – musí jít o skutečné výjimky, které jsou prováděny s vědomím jejich závažnosti a s maximálním důrazem na ochranu spravedlnosti.

7 Zahájení úkonů trestního řízení

Pokud policejní orgán dospěje k názoru, že vlastním šetřením či z trestního oznámení, je dostatečně odůvodněn závěr, že mohlo dojít ke spáchání trestného činu, sepíše záznam o zahájení úkonů trestního řízení. Smyslem tohoto záznamu je vymezení počátku přípravného řízení a tím i celého přípravného řízení a dále předání informace státnímu zástupci, který tím okamžikem vykonává dozor nad zachováním zákonnosti samotného procesu. V záznamu o zahájení úkonů trestního řízení musí být obsaženy skutkové události, tedy konkrétní skutečnosti nasvědčující spáchání trestného činu a také způsob, jakým se policejní orgán o těchto skutečnostech dozvěděl. Od této doby postupuje policejní orgán výhradně podle trestního řádu. Možnosti a povinnosti, které od té doby policejní orgán má, jsou vymezeny v ust. § 158 odst. 3 TrŘ.

Z úkonů, které nabízí trestní řád policejnímu orgánu, detailněji popíšu dva, a to institut zadržení a institut podání vysvětlení, které budou v pozdějších kapitolách této práce.

Zahájení úkonů trestního řízení představuje okamžik, kdy se šetření překlápí do procesního rámce. Přestože se v tomto bodě ještě nejedná o řízení proti konkrétní osobě, důsledky mohou být značné – nejen pro další postup v případě, ale také pro osoby, které se stávají předmětem úkonů.

Tento okamžik má podle mého názoru zásadní význam z hlediska právní jistoty. V praxi se bohužel někdy setkáváme s tím, že mezi tzv. šetřením a zahájením úkonů trestního řízení není jasná hranice – úkony s významným dopadem na jednotlivce (např. výslech, zajištění věcí) jsou prováděny ještě v režimu „mimo trestní řízení“. Právě zde může vzniknout prostor pro obcházení procesních záruk.

8 Operativně pátrací prostředky

Operativně pátrací prostředky představují důležitý nástroj orgánů činných v trestním řízení při odhalování a dokumentování trestné činnosti. Jejich použití se řídí přísnými pravidly stanovenými platným trestním řádem České republiky, který zajišťuje rovnováhu mezi efektivitou vyšetřování a ochranou základních práv a svobod jednotlivců. Tato kapitola se zaměřuje na definici, legislativní ukotvení a praktické využití operativně pátracích prostředků v kontextu trestního řízení.

Zároveň však jasně ukazuje, že nasazení těchto prostředků není pouhou právní procedurou, ale komplexním rozhodovacím procesem, v němž hrají zásadní roli jak zákonné podmínky, tak osobní odpovědnost policisty.

Operativně pátrací prostředky, jako je předstíraný převod, sledování osob a věcí nebo použití agenta, patří mezi úkony s nejvyšší mírou citlivosti vůči základním právům osob. Právě proto zákonodárce jejich nasazení podřizuje přísným pravidlům. V praxi to znamená nejen právní přípravu, ale i pečlivé zvážení každého kroku. Každý návrh na použití těchto prostředků musí být konkrétní, srozumitelný a podložený důvody, které obstojí i při následné soudní kontrole.

Z pohledu služby je důležité si uvědomit, že tyto prostředky nejsou běžnou součástí každého šetření. Naopak – jejich použití je vyhrazeno specifickým situacím, kde jiné postupy selhávají nebo nedávají smysl. Zkušenost ukazuje, že pokud policista nemá dostatečné znalosti, trpělivost a schopnost přesně formulovat podklady, může být celý návrh zamítnut – čímž se ztrácí čas i operativní výhoda.

Kapitola také poukazuje na nutnost proporcionality a subsidiarity – tedy že zásah musí odpovídat závažnosti činu a současně nesmí existovat mírnější alternativa. V reálných podmínkách není vždy snadné odhadnout, kde přesně tato hranice leží. Proto je při rozhodování o nasazení operativního prostředku důležitá schopnost policisty spojit znalost právní úpravy s citlivým vnímáním situace.

Z osobního pohledu mohu potvrdit, že práce s operativními prostředky patří k tomu nejnáročnějšímu, co policejní služba přináší. Nejde pouze o technické provedení

nebo o právní rámec – jde především o správné načasování, týmovou spolupráci a schopnost předvídat důsledky. Každý neopodstatněný zásah totiž může zpochybnit nejen důkazní materiál, ale i důvěru veřejnosti v práci policie jako celku.

Závěrem lze říci, že operativní prostředky jsou výjimečným, avšak naprosto nezbytným nástrojem v odhalování závažné kriminality. Jejich síla nespočívá v rozsahu zásahu, ale ve schopnosti být nasazeny přesně tehdy a tam, kde jsou skutečně potřeba – a v souladu s platnou právní normou.

8.1 Právní rámec operativně pátracích prostředků

Právní úprava operativně pátracích prostředků je zakotvena především v zákoně č. 141/1961Sb., TrŘ. Klíčová ustanovení týkající se těchto prostředků lze nalézt v hlavě čtrnácté, která upravuje použití zvláštních způsobů dokazování, mezi něž operativně pátrací prostředky patří.

Podle trestního řádu lze operativně pátrací prostředky využívat pouze při objasňování závažné trestné činnosti, kdy jiné standardní metody vyšetřování nejsou dostatečně účinné. Jejich použití podléhá přísným podmínkám, včetně soudního povolení v některých případech, a je možné pouze tehdy, pokud jsou splněny zákonné předpoklady.

8.2 Definice a druhy operativně pátracích prostředků

Operativně pátrací prostředky jsou specifické metody, které umožňují skryté shromažďování informací o podezřelých osobách a jejich trestné činnosti. Mezi hlavní prostředky, které trestní řád vymezuje, patří:

8.2.1 Předstíraný převod (§ 158c trestního řádu)

Jedná se o fingovaný obchod nebo jinou transakci, při níž se státní orgány snaží zjistit informace o nelegální činnosti pachatelů. Tento prostředek se často využívá v boji proti obchodování s drogami, nelegálním zbráním nebo korupci.

8.2.2 Sledování osob a věcí (§ 158d trestního řádu)

Umožňuje skryté sledování podezřelých osob nebo objektů s cílem získat důkazy o jejich trestné činnosti. Tento prostředek může zahrnovat fyzické sledování i technické prostředky, jako jsou GPS lokátory nebo kamerové systémy.

8.2.3 Použití agenta (§ 158e trestního řádu)

Agent je příslušník policie České republiky, který se v utajení infiltruje do kriminálního prostředí, aby získal důležité informace a důkazy. Tento prostředek se využívá zejména v případech organizovaného zločinu.

8. 2. 4 Odposlech a záznam telekomunikačního provozu (§ 88 a 88a TrŘ)

Ačkoli se nejedná o operativně pátrací prostředky vyjmenované v hlavě XIV. trestního řádu, považují za nutné tyto instituty zmínit, jelikož tyto patří k nejvíce využívaným v rámci přípravného trestního řízení. Více o těchto institutech je uvedeno v samostatných kapitolách.

8.3 Operativně pátrací prostředky a podmínky jejich použití

Použití operativně pátracích prostředků je vázáno na splnění několika podmínek, které zajišťují, že nebude docházet k jejich zneužívání:

- Princip subsidiarity – operativně pátrací prostředky lze použít pouze tehdy, pokud nelze důkazy získat jiným způsobem.
- Nezbytnost a přiměřenost – jejich použití musí být přeměřené povaze a závažnosti trestného činu.
- Kontrola soudů a státního zastupitelství – některé prostředky podléhají přísnému dohledu a povolení státního zástupce, respektive soudu.

8.4 Předstíraný převod - § 158b

Předstíraný převod je jedním z významných operativně pátracích prostředků, které má policejní orgán k dispozici v rámci odhalování a dokumentování trestné činnosti. Tento institut je zakotven v trestním řádu a umožňuje policejnímu orgánu

provést simulovanou transakci s podezřelou osobou nebo skupinou osob s cílem odhalit trestný čin a zajistit důkazní materiál. Předstíraný převod se využívá zejména v případech závažné hospodářské kriminality, drogové trestné činnosti či korupce, kdy je nutné získat důkazy o trestné činnosti ještě před samotným zahájením trestního stíhání.

Podle zákonné úpravy musí být předstíraný převod prováděn způsobem, který vylučuje vyprovokování trestného činu (tzv. policejní provokace). Policejní orgán nesmí aktivně podněcovat pachatele k protiprávnímu jednání, ale pouze dokumentovat jeho již existující kriminální aktivity.

Trestní řád dále stanoví, že předstíraný převod je oprávněna provádět pouze pověřená osoba a v některých případech je nutný předchozí souhlas státního zástupce. Při převodu může dojít k předání věci, finančních prostředků či jiných hodnotných předmětů s cílem zjistit pachatele nebo rozkrýt organizovanou skupinu.

Předstíraný převod je bezpochyby jedním z nejnáročnějších nástrojů, které může policejní orgán využít při odhalování a dokumentování trestné činnosti. Je to prostředek, který z hlediska zákona působí poměrně jednoduše – umožnit převod věci související s trestnou činností tak, aby mohl být sledován její další pohyb, příjemce nebo užití. Ve skutečnosti ale nasazení tohoto prostředku vyžaduje nejen přesnou právní přípravu, ale i strategické myšlení, dokonalou organizaci a vysokou míru profesionality.

Z pohledu výkonu služby je nutné si uvědomit, že předstíraný převod není jen právní institut – je to zásah do reálného vývoje událostí, který musí být důkladně naplánovaný a současně flexibilní. Prevod probíhá „v reálném světě“, často s účastí osob, které jsou podezřelé z páčání závažné kriminality. V takové situaci neexistuje prostor pro chyby. Každý zapojený člen týmu musí přesně znát svůj úkol, každá okolnost musí být předem zvažována z hlediska bezpečnosti i zákonnosti.

Tato kapitola upozorňuje, že bez předchozího písemného souhlasu státního zástupce nelze předstíraný převod vůbec provést. Z mé zkušenosti ale vyplývá, že ani tento formální souhlas není samozřejmost. Policista, který návrh zpracovává, musí přesvědčit nejen o potřebnosti zásahu, ale také o tom, že je právně udržitelný, že existují konkrétní indicie a že nelze dosáhnout stejného účelu mírnějšími prostředky.

Pokud je návrh vágní, nekonkrétní nebo opřený jen o domněnky, souhlas zpravidla neobdrží – a právem.

Předstíraný převod přináší také specifické etické otázky. Policejní orgán při něm vědomě sleduje probíhající delikt, často se jej i bezprostředně účastní. Pro laickou veřejnost to může působit jako nečinnost nebo tolerance trestného jednání. Právě proto je nesmírně důležité, aby byl celý zásah nejen právně „čistý“, ale také pečlivě dokumentovaný a v souladu se zásadou přiměřenosti. Cílem nikdy není umožnit trestný čin – cílem je jej jednoznačně prokázat, identifikovat všechny zúčastněné osoby a zamezit jeho opakování.

Předstíraný převod proto vnímám jako výjimečný nástroj, který je třeba používat výhradně tam, kde je to skutečně nezbytné. Jeho síla není v častém použití, ale v promyšlenosti, zákonnosti a precizním provedení. Jen tak může plnit svůj účel – sloužit spravedlnosti, a ne ji ohrožovat.

8.4.1 Podmínky a limity provedení předstíraného převodu

Aby bylo možné předstíraný převod realizovat, musí být splněny následující podmínky:

- Důvodné podezření ze spáchání trestného činu – předstíraný převod lze provést pouze v případě, že existují důvodné indicie o tom, že dochází k trestné činnosti
- Schválení státním zástupcem – v případech, kdy je to předepsáno zákonem, musí být předstíraný převod povolen státním zástupcem, což má zabránit zneužití tohoto institutu.
- Vyloučení policejní provokace – policejní orgán nesmí iniciovat trestný čin, ale pouze dokumentovat již probíhající nelegální činnost.
- Zajištění bezpečnosti zúčastněných osob – předstíraný převod může být spojen s vysokým rizikem pro zasahující policisty nebo spolupracující osoby, a proto je nutné pečlivé plánování a dodržování bezpečnostních zásad.

8.4.2 Praktické využití předstíraného převodu

Předstíraný převod se využívá především v případech organizovaného zločinu, kde je běžná obchodní transakce součástí trestné činnosti. Typické příklady zahrnují:

- Obchod s drogami – policejní orgán simuluje nákup nebo prodej omamných a psychotropních látek, aby zdokumentovala síť distributorů a organizátorů obchodu.
- Nelegální obchod se zbraněmi – předstíraným převodem lze získat důkazy o nelegálním držení a distribuci zbraní.
- Korupční jednání – převod úplatku nebo jiných výhod s cílem odhalit úřední osobu zapojenou do korupční činnosti.
- Podvody a praní špinavých peněz – simulované finanční transakce mohou sloužit k odhalení sofistikovaných podvodných schémat nebo nelegálního vyvádění peněz.

8.5 Sledování osob a věcí - § 158d

Sledování osob a věcí představuje jeden z klíčových nástrojů policejního orgánu při odhalování a objasňování trestné činnosti před zahájením trestního stíhání. Tento úkon umožňuje získávání důkazních informací bez nutnosti přímého zásahu do práv a svobod sledovaných osob. V českém právním řádu je tento institut upraven zejména v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, a v zákoně č. 141/1961 Sb., TrŘ. Tato kapitola se zaměřuje na právní rámec, účel, postupy a omezení sledování osob a věcí v rámci činnosti policejního orgánu před zahájením trestního stíhání.

Sledování osob a věcí patří mezi nejčastěji využívané operativně pátrací prostředky, a to především díky své nenápadnosti a efektivitě. Jak kapitola uvádí, umožňuje získat důležité poznatky o pohybu, chování a kontaktech sledovaných osob, a to často v reálném čase, bez toho, aby došlo k přímému zásahu do jejich integrity. Přesto je třeba tento prostředek vnímat s maximální vážností – zejména kvůli jeho zásahu do práva na soukromí.

Z pohledu výkonu služby mohou potvrdit, že sledování osob a věcí není jen o fyzickém „pozorování“. Ve skutečnosti jde o detailně připravenou operaci, která vyžaduje nejen technické vybavení a vhodné podmínky, ale především schopnost týmové koordinace, rozhodování v reálném čase a nepřetržitou koncentraci. Sledovat osobu ve městě plném lidí, aut a náhodných situací, aniž by si toho všimla, vyžaduje trénink, trpělivost i značnou míru improvizace.

Zároveň je třeba si uvědomit, že sledování není samoúčelné. Musí být opřeno o konkrétní poznatek, směřovat k odhalení trestné činnosti a být provedeno v souladu se zákonem. V případě, že sledování zasahuje do chráněných prostor – například soukromého bytu – nebo je prováděno za účelem získání důkazu, který má být použit v řízení, je nezbytný souhlas státního zástupce nebo i rozhodnutí soudu. Tato hranice bývá v praxi tenká – a právě proto je nezbytné, aby byl každý úkon nejen dobře zdokumentován, ale i právně přezkoumatelný.

Kapitola také upozorňuje na to, že neúspěšné sledování není ztrátou – i negativní zjištění má svou hodnotu, pokud je správně zaznamenáno a vyhodnoceno. Policista nesmí podlehnout tlaku „přinést výsledek za každou cenu“, ale musí ctít zásadu zákonnosti i v situaci, kdy je úspěch operace nejistý. To je často těžší, než se může zdát.

8.5.1 Sledování osob

Sledování osob je zaměřeno na získávání informací o jejich pohybu, kontaktech, chování či aktivitách, které mohou mít souvislost s trestnou činností. Policejní orgán při sledování využívá různé technické prostředky, jako jsou kamerové systémy, GPS lokátory nebo operativní technika.

Sledování osoby lze provádět:

- Bez omezení – pokud nedochází k zásahu do soukromí a sledování probíhá na veřejném místě.
- Se souhlasem státního zástupce – pokud sledování zasahuje do soukromí osoby (např. sledování v neveřejných prostorech, dlouhodobé sledování).
- Se soudním povolením – v případech, kdy sledování představuje zásah do základních práv a svobod, například při použití technických prostředků pro záznam komunikace.

Při povolení sledování pak platí, že maximální doba sledování činí šest měsíců. Může být, na základě nové žádosti, opětovně prodloužena tím, kdo sledování povolil, opět na dobu nejvýše šesti měsíců.²⁰

8.5.2 Sledování věcí

Sledování věcí se zaměřuje na pohyb objektů, které mohou souviset s trestnou činností. Může jít například o sledování vozidel, zásilek nebo jiných předmětů, které mohou sloužit jako důkaz.

Sledování věcí může probíhat různými způsoby, například:

- Fyzickým sledováním – policisté nebo jiné pověřené osoby sledují pohyb dané věci.
- Technickým sledováním – využití GPS lokátorů, RFID čipů, kamerových systémů nebo jiných sledovacích technologií.
- Sledováním zásilek – v některých případech lze se souhlasem soudu kontrolovat obsah zásilek, zejména pokud existuje podezření, že obsahují nelegální materiál.

8.5.3 Podmínky a omezení sledování

Sledování osob a věcí musí být v souladu s principy legality, přiměřenosti a nezbytnosti. Policie nesmí sledování provádět svévolně a musí vždy zohlednit ochranu základních práv sledovaných osob. Důležitými zásadami při provádění sledování jsou:

- Zákonný podklad – sledování musí být prováděno v souladu s právními předpisy.
- Důvodnost sledování – sledování lze provádět pouze v případech, kdy existuje oprávněné podezření na trestnou činnost.
- Přiměřenost – sledování nesmí být nepřiměřené závažnosti činu, který je předmětem prověřování.
- Ochrana soukromí – pokud sledování zasahuje do soukromí, musí být schváleno státním zástupcem nebo soudem.

²⁰ JELÍNEK, Jiří. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2018, s. 323-324. 978-80-7502-287-5.

- Kontrola a dohled – na sledování dohlíží státní zástupce a v některých případech i soud.

8.5.4 Použití výsledků sledování v trestním řízení

Informace získané sledováním mohou být použity jako důkaz v trestním řízení, pokud byly získány v souladu se zákonem. Pokud bylo sledování provedeno neoprávněně nebo v rozporu se zákonnými podmínkami, mohou být získané důkazy prohlášeny za nezákonné a vyloučeny z dokazování.

8.6 Použití agenta - § 158e

Použití agenta v trestním řízení představuje významný nástroj pro odhalování a dokazování trestné činnosti, zejména v případech závažné kriminality. Tento institut je využíván zejména v případech organizované kriminality, korupce nebo jiné skryté trestné činnosti, kterou by bylo obtížné prokázat standardními metodami vyšetřování. Ačkoliv je nasazení agenta efektivním způsobem získávání důkazů, jeho použití podléhá přísným zákonným podmínkám, aby nedocházelo k porušování práv obviněných osob či k nezákonnému provokování trestné činnosti.

Podle § 158e trestního řádu je použití agenta možné pouze v případech závažné trestné činnosti, přičemž musí být splněny následující podmínky:

- Jedná se o úmyslný trestný čin, za který lze uložit trest odnětí svobody nejméně ve výši osmi let nebo se jde o taxativně vyjmenovaný trestný čin.
- Agent nesmí trestnou činnost vyprovokovat, tedy nesmí jednat tak, aby pachatele naváděl ke spáchání trestného činu, který by jinak nespáchal.
- Nasazení agenta musí být povoleno soudcem vrchního soudu na návrh státního zástupce.

Postup policejního orgánu před zahájením trestního stíhání zahrnuje následující kroky:

1. Vyhodnocení situace – policejní orgán na základě operativních informací a dosavadního vyšetřování zvažuje, zda je nasazení agenta nezbytné a zda jsou splněny zákonné podmínky.

2. Návrh na nasazení agenta – vrchní státní zástupce podává návrh k vrchnímu soudu, který rozhoduje o povolení.

3. Realizace – po schválení soudem je agent nasazen do prostředí pachatelů, kde sbírá důkazy a monitoruje jejich činnost.

4. Vyhodnocení výsledků – získané důkazy se analyzují a posuzuje se jejich využitelnost v dalším trestním řízení.

Výhodou použití agenta dále je, že v rámci své činnosti nepotřebuje dalšího povolení ke sledování osob a věcí a k provedení předstíraného převodu, tyto úkony jsou součástí práce agenta a může je tedy využívat v rámci splnění jeho služebního úkolu.

Vzhledem k tomu, jak je problematika použití agenta složitá – jedná se o jeden z nejtěžších úkolů příslušníků Policie České republiky, kdy se pohybují mezi členy organizovaného zločinu, zastírají svou příslušnost k Policii ČR, jsou svědky páchaní trestné činnosti, je v trestním zákoníku zajištěna i beztrestnost agenta – konkrétně pak v § 312c a 363, kdy díky těmto ustanovením se agent může dopouštět trestných činů, v rámci činnosti teroristické nebo organizované skupiny, aby nedošlo k jeho odhalení. Trestným se agent stává, pokud teroristickou či organizovanou skupinu založil nebo zosnoval anebo, pokud je vedoucím činitelem nebo představitelem těchto skupin.

8.7 Odposlech a záznam telekomunikačního provozu

Odposlech a záznam telekomunikačního provozu představují významný nástroj orgánů činných v trestním řízení pro získávání důkazů v trestním řízení. Jejich použití však zasahuje do základních práv a svobod, především práva na soukromí a ochranu osobních údajů. Z tohoto důvodu trestní řád stanovuje konkrétní podmínky, za kterých mohou být odposlechy nařízeny a použity jako důkazní prostředek. Tato kapitola se zaměřuje na právní úpravu odposlechů v českém trestním řízení, jejich procesní podmínky a možné dopady na práva jednotlivců.

8.7.1 Odposlech a záznam telekomunikačního provozu (§ 88 TrŘ)

Podle § 88 TrŘ může soud nařídit odposlech a záznam telekomunikačního provozu, pokud existuje důvodné podezření, že se v prověřované věci, ve které se vede trestní řízení, používají telekomunikační prostředky k páchaní nebo k přípravě trestného činu. Odposlech lze nařídit pouze tehdy, pokud se jedná o závažnou trestnou činnost, zejména pokud jde o trestné činy s horní hranicí trestní sazby nejméně 8 let odnětí

svobody, případně taxativně vyjmenované trestné činy či u takových trestných činů, k jejichž stíhání zavazuje vyhlášená a přijatá mezinárodní úmluva.²¹

Podmínky nařízení odposlechu:

- Použití odposlechu musí být nezbytné pro objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení.
- Odposlech lze nařídít pouze na dobu nezbytně nutnou, maximálně však na 4 měsíce, s možností prodloužení o další 4 měsíce.
- Odposlech musí být schválen soudcem, přičemž návrh podává státní zástupce. V naléhavých případech může být odposlech zahájen i bez předchozího souhlasu soudu, ale je nutné jej dodatečně do 48 hodin schválit.

Trestní řád dále policejnímu orgánu umožňuje odposlouchávat zařízení konkrétního uživatele, v taxativně vyjmenovaných trestných činech. Takto prováděný odposlech je se souhlasem uživatele odposlouchávané stanice, souhlas musí být písemný a dobrovolný.

Výsledky odposlechu mohou být použity jako důkaz v trestním řízení pouze tehdy, pokud byly získány v souladu se zákonem a mají vztah k projednávané trestné činnosti.

Odposlechy hrají v trestním řízení klíčovou roli při odhalování závažné kriminality, jako je organizovaný zločin, drogové delikty nebo korupce. Poskytují přímé důkazy o trestné činnosti a umožňují efektivnější postup vyšetřování.

V minulosti byly odposlechy kritizovány například za jejich nejasné odůvodnění, příliš široký rozsah nebo nedostatečný dohled nad jejich využitím. V současné praxi musí policejní orgán velmi důkladně zdůvodnit, za jakým účelem podává podnět státnímu zástupci, který poté podává soudu návrh na vydání příkazu, musí uvést konkrétní odposlouchávanou stanici a jejího uživatele a odůvodnit, proč nelze sledovaného účelu dosáhnout jiným, méně invazivním zásahem do práv a svobod,

²¹ POLČÁK, Radim, PŮRY, František, HARAŠTA, Jakub a kol. *Elektronické důkazy v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, 2015, s. 77. ISBN 978-80-210-8073-7.

či proč by bylo dosažení účelu podstatně stíženě. Jsem toho názoru, že v dnešní praxi již nedochází k případům, kdy by odposlech byl prováděn nezákonně, jelikož celkový proces vedoucí k jeho nařízení, je velmi náročný, důsledně kontrolovaný, ať už státním zástupcem či poté soudcem, který o nařízení rozhodnul.

8.7.2 Záznam telekomunikačního provozu (§ 88a TrŘ)

Velmi často využívaným ustanovením v přípravném trestním řízení je i získávání provozních a lokalizačních údajů podle § 88a TrŘ. Provozní a lokalizační údaje jsou data, která poskytují informace o čase, délce a místě uskutečněného spojení prostřednictvím telekomunikačních prostředků. Tento nástroj neumožňuje odposlech obsahu komunikace, ale poskytuje informace o pohybu a komunikačních vazbách podezřelé osoby.

Policejní orgán může žádat o provozní a lokalizační údaje pouze v souvislosti s objasňováním úmyslných trestných činů, u nichž lze uložit trest odnětí svobody s horní hranicí nejméně tři roky, případně se jedná o taxativně vyjmenovaný trestný čin. Údaje lze získávat pouze tehdy, pokud jsou nezbytné pro objasnění trestné činnosti a pokud jiný způsob získání informací není možný nebo by byl značně obtížný.

Stejně jako v případě odposlechů, i u získávání provozních a lokalizačních údajů sepisuje policejní orgán podnět státnímu zástupci, který poté dává návrh soudci, který vydá příkaz, pokud jsou splněny veškeré zákonné podmínky. Získané údaje lze požadovat na dobu max. 6 měsíců.

8.7.3 Rozdíl mezi § 88a a § 88 TrŘ

Na rozdíl od § 88 TrŘ, který upravuje odposlech a záznam telekomunikačního provozu, se § 88a TrŘ týká pouze získávání provozních a lokalizačních údajů. Zatímco odposlechy zasahují přímo do obsahu komunikace, lokalizační údaje pouze indikují, kde se osoba nacházela nebo s kým byla v kontaktu. Tento rozdíl je zásadní pro posouzení míry zásahu do soukromí jednotlivce. Odposlechy jsou tedy nařizovány směrem do budoucnosti – vyhodnocuje se „on-line“ komunikace, včetně obsahu, kdežto provozní a lokalizační údaje jsou směrem do minulosti – vyhodnocuje se historicky uskutečněný provoz, bez obsahu.

V praxi se provozní a lokalizační údaje využívají pro identifikaci podezřelých osob v místě spáchání trestného činu, rekonstrukci jejich pohybu a odhalení

komunikačních vazeb – například ustanovení spolupachatele, případně organizované skupiny.

Kapitola věnovaná odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu potvrzuje, že tento prostředek stojí na pomezí mezi efektivní detektivní činností a hlubokým zásahem do soukromí jednotlivce. Je to nástroj, který policejnímu orgánu umožňuje proniknout do struktur trestné činnosti, jež se jinými metodami odhalují jen velmi obtížně. Zároveň ale platí, že jeho využití musí být pečlivě promyšlené, právně přesné a především nezneužitelné.

Z praxe je zřejmé, že úspěšné nasazení odposlechu závisí nejen na rozhodnutí soudu a technickém provedení, ale hlavně na tom, jak kvalitně a věcně je zpracován návrh. Soudce nerozhoduje na základě dojmu, ale na základě konkrétních skutkových okolností a právního odůvodnění. Pokud tyto chybí nebo nejsou dostatečně srozumitelné, oprávněně rozhodne zamítavě – i v případech, kde je nasazení jinak odůvodněné.

Stejně důležitá jako samotné získání povolení je následná práce s nahrávkami. To, co se zvenčí může jevit jako pouhé „získání záznamu“, je ve skutečnosti dlouhodobá činnost – tichá, systematická, často i vyčerpávající. Není to jen technická rutina. Je to práce, při které je nutné zachovat objektivitu, koncentraci a schopnost odlišit zásadní sdělení od bezvýznamného, poznat podtext a současně dodržet zákonné mantinely.

Za velmi podstatnou považují i kapitolu věnovanou záznamu údajů o telekomunikačním provozu. I když zde není pořizován obsah komunikace, samotná metadata – časy, frekvence, čísla, směry spojení – tvoří mozaiku, která může být stejně výmluvná jako samotný rozhovor. Nezřídka právě tyto údaje prokážou spojení osob, která jinak popírají kontakt. A přesto i zde musí být zajištěn stejný právní standard ochrany jako u odposlechu samotného.

9 Zadržení - §75-76a

V této kapitole vysvětlím pojem zadržení a vysvětlím rozdíly mezi jednotlivými ustanoveními. V policejní praxi se nejvíce vyskytuje zadržení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu, ale trestní řád pamatuje i na další možnosti, kdy lze osobu omezit na osobní svobodě. Zadržení je zakotveno v Hlavě IV, oddíl druhý. Trestní řád zde uvádí následující možnosti.

Zadržení je jedním z nejzásadnějších institutů trestního řízení, protože představuje přímý zásah do osobní svobody jednotlivce. Umožňuje dočasné omezení svobody osoby, u níž je podezření ze spáchání trestného činu, a to ještě předtím, než dojde k rozhodnutí soudu o uvalení vazby. Jde o nástroj, který slouží k zajištění účinného průběhu trestního řízení, zejména k tomu, aby osoba, která je podezřelá nebo již obviněná, nemohla uprchnout, ovlivňovat důkazy, svědky nebo pokračovat v trestné činnosti.

Právní úprava zadržení je nastavena tak, aby tento zásah byl možný pouze v přesně stanovených případech a po omezenou dobu. V každém jednotlivém případě je proto třeba pečlivě posuzovat, zda jsou skutečně splněny podmínky pro jeho použití.

Druhy zadržení v trestním řízení:

1. Zadržení obviněného – jedná se o případ, kdy je osoba již v postavení obviněného, a existují důvody vazby. V takovém případě může policejní orgán obviněného zadržet, pokud je nezbytné jej zajistit pro další řízení. Zadržení obviněného je časově omezeno na 48 hodin.

2. Zadržení podezřelého – zde jde o osobu, vůči níž ještě nebylo zahájeno trestní stíhání. Typicky se jedná o zadržení při činu nebo těsně po jeho spáchání. Policejní orgán má možnost takovou osobu zadržet na nezbytně nutnou dobu, aby prověřil podezření a případně rozhodl o zahájení trestního stíhání.

Účel a význam zadržení:

- zajištění přítomnosti osoby pro úkony trestního řízení,
- ochrana důkazů, které by mohla osoba ovlivnit,
- zamezení pokračování v trestné činnosti,
- zabránění útěku nebo skrývání se.

Základní procesní rámec zadržení:

- O každém zadržení musí být sepsán protokol.
- Osoba má právo na právní pomoc a informování blízké osoby.
- Časové limity: max. 48 hodin (resp. 24 hodin u přechodu do vazby).
- Po uplynutí lhůty: osoba musí být buď propuštěna, nebo předána soudu.

Zadržení je výjimečný institut, který musí být vždy posuzován s ohledem na proporcionalitu a nezbytnost. Orgány činné v trestním řízení musí při jeho použití pečlivě vyvažovat zájem na ochraně společnosti a právo jednotlivce na svobodu. Právě přesné vymezení podmínek a procesních záruk činí ze zadržení nástroj, který je efektivní, ale zároveň odpovídá zásadám právního státu.

9.1 Zadržení obviněného policejním orgánem - § 75

„Jestliže je dán některý z důvodů vazby (§ 67), může policejní orgán obviněného zadržet. Je však povinen provedené zadržení státnímu zástupci bezodkladně ohlásit a předat mu opis protokolu, který sepsal při zadržení, i další materiál, který státní zástupce potřebuje, aby popřípadě mohl podat návrh na vzetí do vazby. Návrh musí být podán tak, aby obviněný mohl být nejpozději do 48 hodin od zadržení odevzdán soudu, jinak musí být propuštěn na svobodu.“²²

Zadržení podle tohoto ustanovení je možné pouze po zahájení trestního stíhání. Podstatou tohoto zadržení je krátkodobé omezení osobní svobody obviněného za účelem vyhodnocení nových okolností, které se k osobě obviněného vyskytly, a které policejní orgán považuje za důvodné pro podání podnětu státnímu zástupci

²² ŠÁMAL Pavel a kol. *Trestní řád 6. vydání*. Praha: C.H. Beck, 2008, s. 589. ISBN 978-80-7400-043-0.

k vypracování návrhu na vzetí do vazby. Aby bylo možné toto ustanovení použít, musí být splněny následující podmínky:

- Vůči osobě bylo zahájeno trestní stíhání, jedná se tedy o obviněného
- Je dán některý z důvodů vazby (§67 písm. a) až c).

Postup podle § 75 přijde v úvahu například tehdy, pokud byl obviněný zastižen na útěku, anebo se nebude dostavovat k výslechu a jeho předvedení nebude možné, anebo v případě předvedení nebude dostatečně odůvodněn předpoklad, že se obviněný bude řádně dostavovat k úkonům přípravného řízení a bude dán některý z důvodů vazby.²³

V praxi jsou pak nejčastější případy, kdy okolnosti odůvodňující vazbu vyjdou najevo v průběhu výslechu obviněného policejním orgánem.

Zadržení obviněného, dle § 75, může provést pouze policejní orgán, který koná vyšetřování nebo státní zástupce. Při zadržení je policejní orgán povinen sepsat protokol o zadržení obviněného a o zadržení bezodkladně informovat státního zástupce. Policejní orgán, společně se státním zástupcem, poté mají 48hodinovou lhůtu na to, aby byl spisový materiál doručen soudu s návrhem na vzetí do vazby. V případě, že státní zástupce, po přezkoumání předloženého spisového materiálu podmínky vazby neshledá, rozhodne ve stejné lhůtě, tedy 48 hodin, o propuštění obviněného ze zadržení.

Institut zadržení dle ustanovení § 75 je specifickým případem omezení osobní svobody osoby, to vůči ostatním institutům represivně zasahujících do tohoto silného práva – svobody osoby, garantovaného samotnou Listinou základních práv a svobod. Jako jediný institut totiž nabízí policejnímu orgánu výsostnou pravomoc při rozhodování o jeho aplikování – tedy souhlas státního zástupce, v jakékoli jeho podobě, zde není vyžadován, pouze právo pamatuje na jeho následné vyrozumění tak, jak je uvedeno shora. Druhou výsadou tohoto institutu je načítání nových lhůt trvání omezení osobní svobody osoby. Tedy byla-li na osobu obviněného uplatněna lhůta 48

²³ NOVOTNÝ, František, RŮŽIČKA, Miroslav. Trestní kodexy 2.dopl.vyd. Praha: Eurounion, 2002, s. 684. ISBN 80-7317-009-4.

hodin v době, kdy s ním byly prováděny „prvotní“ úkony, při uplatnění institutu zadržení dle ustanovení § 75 nastává lhůta nová, dalších 48 hodin.

9.2 Zadržení osoby podezřelé - § 76

Jak je již v názvu tohoto ustanovení uvedeno, jedná se o zadržení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu, tedy osoby, která ještě není obviněná z žádné trestné činnosti a nebylo tudíž proti ní zahájeno trestní stíhání. Zadržením takové osoby dává trestní řád (opět lhůta 48 hodin) policejnímu orgánu pravomoc prověřit konkrétní podezření ze spáchání trestného činu, a to prostředky uvedenými v § 158 TrŘ a následujících. Následně, po posouzení všech relevantních skutečností, směřuje postup k rozhodnutí ve věci, a to buď jejím odložením nebo odevzdáním (dle ust. § 159a) anebo zahájením trestního stíhání (dle ust. § 160 odst. 1 TrŘ). Vedle standartního trestního řízení nabízí mimo jiné trestní řád rozhodnutí ve věci formou zkráceného přípravného řízení, cestou zprávy státnímu zástupci, který na jejím základě podává místně a věcně příslušnému soudu návrh na potrestání (dle ust. § 179c odst. 2 písm. a TrŘ).

Je-li ve věci rozhodnuto zahájením trestního stíhání osoby pro konkrétní protiprávní jednání, nabízí trestní řád již shora uvedenou možnost – podat návrh na vzetí do vazby, s tou podmínkou, že musí být osobě zadržené, ve výše zmíněné lhůtě, prokazatelně předáno usnesení o zahájení trestního stíhání.

Účelem tohoto zadržení je tedy to, aby byly přezkoumány důvody, které by opravňovaly k vzetí osoby do vazby – tedy z osoby podezřelé by se stala osoba obviněná. Současně s tím jsou prováděny veškeré potřebné úkony, během nichž se konkrétní podezření ze spáchání trestného činu systematicky prověřuje, to proto, aby kroky orgánů činných v trestním řízení zasahovaly v dané věci do lidských práv a svobod pouze v nezbytné míře.

Shrnu-li shora popsany postup policejního orgánu, tak policejní orgán může osobu podezřelou, to s předchozím souhlasem státního zástupce, zadržet, pokud je tato podezřelá ze spáchání trestného činu, kumulativně k tomu je dán některý z důvodů vazby, nebo, jedná-li se o případ, kdy bez okamžitého zadržení hrozí zmaření nebo ztížení dosažení účelu trestního řízení.

Bez souhlasu lze tedy osobu podezřelou zadržet, jestliže věc nesnese odkladu a souhlas nelze dosáhnout. Předchozí souhlas se zadržením vydává státní zástupce písemně, kdy od písemné formy lze, ve výjimečných případech, upustit a postačí souhlas ústní.

Zadržení podle odst. 2 dává komukoli možnost osobu podezřelou ze spáchání trestného činu omezit na osobní svobodě. Při tom musí být splněny podmínky, že osoba podezřelá byla přistižena při trestném činu či bezprostředně poté nebo je nutnost zjistit její totožnost, zamezit jejímu útěku nebo zajistit důkazy pro samotné trestní řízení. Pro takovéto omezení osobní svobody není podmínkou, aby byl dán některý z důvodů vazby.

9.3 Příkaz k zadržení - § 76a

Ke shora uvedeným způsobům zadržení přistupuje v trestním řádu speciální institut zadržení osoby podezřelé tak, jak je uvedeno v §76a. Jedná se o případy, kdy osobě podezřelé ze spáchání trestného činu nelze doručit opis usnesení o zahájení trestního stíhání a takovou osobu nelze předvolat, předvést nebo bez odkladu zadržet. Příkaz k zadržení pak vydává soudce na návrh státního zástupce.

Příkaz k zadržení je formální rozhodnutí soudu, které umožňuje zadržet podezřelého v případech, kdy není možné provést zadržení bezprostředně (například přistižením při činu), ale existují důvody pro uvalení vazby. Tento institut slouží především k zajištění účasti podezřelého na řízení, zabránění jeho útěku, nebo jinému maření spravedlnosti. Příkaz k zadržení je tedy prostředkem, jak včas reagovat na riziko, že se podezřelý bude vyhýbat trestnímu stíhání, aniž by byl právě dostupný pro přímé zajištění.

Účelem příkazu k zadržení je umožnit zadržení osoby, vůči níž již bylo zahájeno trestní stíhání, ale nelze jí doručit opis usnesení o zahájení trestního stíhání a existují konkrétní důvody vazby, avšak není k dispozici pro okamžité zajištění. Typicky se tento nástroj používá tehdy, když:

- se podezřelý zdržuje neznámo kde,
- existují informace, že se skrývá nebo plánuje útěk,

- vyhýbá se předvolání nebo je v zahraničí.

Příkaz k zadržení vydává soud, a to na návrh státního zástupce, který doloží důvody, proč by měl být podezřelý zadržen. Soud při rozhodování zkoumá, zda:

- bylo proti osobě zahájeno trestní stíhání,
- existují zákonné důvody pro vazbu (např. útekový důvod, ovlivňování svědků, pokračování v trestné činnosti),
- není možné podezřelého zadržet jiným způsobem.

Příkaz musí obsahovat jasnou identifikaci osoby, důvod jeho vydání a podrobnosti o skutku, pro který je osoba stíhána. Soud rovněž přihlíží k přiměřenosti zásahu do práv podezřelého.

Jakmile je příkaz vydán, je doručen příslušnému policejnímu orgánu, který jej následně realizuje. Podezřelý je na jeho základě zadržen a následně:

- je mu doručeno usnesení o zahájení trestního stíhání,
- je mu sdělen důvod zadržení a je poučen o svých právech,
- je předveden k výslechu a posléze k soudu, který rozhoduje o případném vzetí do vazby.

Po zadržení na základě příkazu platí stejné lhůty jako u běžného zadržení – obviněný musí být do 48 hodin předán soudu, který má následně 24 hodin na rozhodnutí o vazbě.

Příkaz k zadržení je nutné odlišovat od evropského nebo mezinárodního zatykače, které se využívají v případě, že je osoba mimo území České republiky. Zatímco příkaz k zadržení se vztahuje na vnitrostátní působnost, zatykač má mezinárodní dosah a je nástrojem mezinárodní spolupráce v trestních věcech.

Příkaz k zadržení je důležitým nástrojem soudní moci pro zajištění účasti podezřelého na trestním řízení v situacích, kdy hrozí jeho nedostupnost. Jeho využití musí být vždy řádně odůvodněné a přiměřené závažnosti trestného činu i okolnostem případu. Jde o formální a zákonem upravený institut, který zajišťuje vyvážení mezi zájmem na ochraně společnosti a ochranou práv jednotlivce.

10 Podání vysvětlení - § 158/5-10

Nejčastěji prováděným úkonem (nikoli ve smyslu úkonu vyšetřovacího) trestního řízení, ze strany policejního orgánu, je bezesporu opatřování podání vysvětlení od fyzických či právnických osob a jiných orgánů. Právě na základě podaných vysvětlení získává policejní orgán potřebné informace k prověřovanému trestnému činu od osob, které takovými informacemi disponují. Význam podaného vysvětlení je důležitý i z pohledu trestního řádu nejen ve fázi prověřování, ale skýtá také možnost, a to v souladu s ustanovením § 211 odst. 6 trestního řádu, během hlavního líčení se souhlasem státního zástupce a obviněného, provést podané vysvětlení jako důkaz před soudem.

Policejní orgán tak může vyzvat kohokoli, o kom se domnívá, že má potřebné informace k prověřovanému trestnému činu, aby se dostavil k podání vysvětlení. Nejčastěji je předvolání písemnou formou, v dostatečném předstihu, ale je možnost i telefonického či osobního vyzvání k dostavení se, přičemž policejní orgán stanoví dobu, místo a čas, kam se má vyzývaná osoba dostavit. V případě, že se jedná o prověřování zločinu, je vyzývaná osoba povinna této výzvě vyhovět ihned.

Jelikož se jedná o významný úkon trestního řízení, vztahuje se k němu spousta práv a povinností osob, jichž se dotýká. Předvolaná osoba je povinna dostavit na výzvu k tomuto úkonu. V případě, že se ze závažných důvodů dostavit nemůže, musí se řádně omluvit z takového úkonu. Pokud se osoba nedostaví či neomluví, může být k tomuto úkonu předvedena a může jí být uložena pořádková pokuta do výše 50.000, -kč. Osoba, která vysvětlení podává, je povinna vypovědět pravdu a nic nezamlčet, s výjimkou osoby podezřelé. O tomto je osoba před samotným podáním vysvětlení náležitě policejním orgánem poučena. Naopak práva, která osobě podávající vysvětlení náleží, jsou:

- právo na právní pomoc advokáta ²⁴, který, na základě doložené plné moci, může být přítomen tomuto úkonu. Advokát v takovém případě dohlíží na zákonnost úkonu, avšak nesmí do něj nijak zasahovat.

²⁴ JELÍNEK, J., SOVÁK, Zdeněk. *Trestní zákon a trestní řád*. Praha: Linde, 2003, s. 506. ISBN 80-7201-414-5.

- Právní nárok na náhradu cestovních nákladů a ušlého zisku, kdy však osoba podávající vysvětlení musí tuto výši prokázat.

- Právo odepřít výpověď, a to pouze v případě, že by osoba podávající vysvětlení způsobila nebezpečí trestního stíhání sobě, svému příbuznému v pokolení přímém, svému sourozenci, osvojiteli, osvojenci, manželu, partneru nebo druhu, anebo jiným osobám v poměru rodinném nebo obdobném, jejichž újmu by právem pocítovala jako újmu vlastní. Neoprávněné odepření výpovědi je, podle § 66 trestního řádu, možné postihnout pořádkovou pokutou až do výše 50.000, -Kč. Dále musím zmínit, že policejní orgán nemůže požadovat vysvětlení od osoby, která má státem uznanou či uloženou povinnost mlčenlivosti, ledaže by byla této mlčenlivosti zbavena. Jedná se například o advokáty, kněze, daňové poradce, lékaře.

- Právo na ochranu osobních údajů, dle ust. § 55 odst. 2 TrŘ, který osobě dává možnost:

„Nasvědčují-li zjištěné okolnosti tomu, že svědku nebo osobě jemu blízké v souvislosti s podáním svědeckví zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí porušení jejich základních práv, a nelze-li ochranu svědka spolehlivě zajistit jiným způsobem, orgán činný v trestním řízení učiní opatření k utajení totožnosti i podoby svědka; jméno a příjmení a jeho další osobní údaje se do protokolu nezapisují, ale vedou se odděleně od trestního spisu a mohou se s nimi seznamovat jen orgány činné v trestním řízení v dané věci. Svědek se poučí o právu požádat o utajení své podoby a podepsat protokol smyšleným jménem a příjmením, pod kterým je pak veden. Je-li třeba zajistit ochranu těchto osob, orgán činný v trestním řízení učiní bezodkladně všechna potřebná opatření. Zvláštní způsob ochrany svědků a osob jim blízkých stanoví zvláštní zákon. Pominou-li důvody pro utajení podoby svědka a oddělené vedení osobních údajů svědka, orgán, který v té době vede trestní řízení, zruší stupeň utajení těchto informací, připojí uvedené údaje k trestnímu spisu a podoba svědka ani údaje o jeho totožnosti se nadále neutajují; to neplatí, je-li utajována totožnost a podoba osob uvedených v § 102a.“²⁵

O podaném vysvětlení sepíše policejní orgán úřední záznam, jenž musí mít určité náležitosti, tedy podléhá požadavkům protokolace. V úvodní části je označení policejního orgánu, který tento úkon činí, místo a datum. Poté jsou uvedeny informace

²⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 618. ISBN 978-80-7400-465-0.

k osobě podávající vysvětlení – jméno, příjmení, datum narození, adresa trvalého bydliště, adresa pro doručování, označení datové schránky, pokud jí osoba disponuje, telefonní kontakt, e-mailová adresa, adresa zaměstnavatele, postavení v zaměstnání a postavení ve vztahu k prověřované věci – oznamovatel, svědek, prověřovaný, poškozený, ostatní.

Před započítím podání vysvětlení musí být osoba poučena o tom, k jaké věci bude podávat svou výpověď, jaká práva a povinnosti jsou jí zákonem stanoveny. Zároveň se osoba poučí, že je odpovědná za uvedení vědomě nepravdivých údajů, kdy poté může být sama trestně stíhána za křivé obvinění podle ust. § 345 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“), pomluvy podle ust. § 184 trestního zákoníku, poškození cizích práv podle ust. § 181 trestního zákoníku a nadřizování podle ust. § 366 trestního zákoníku). Osobě podávající vysvětlení o trestném činu spáchaném jiným, která před orgánem činným v trestním řízení úmyslně uvede nepravdu o okolnosti, která má podstatný význam pro rozhodnutí ve věci, nebo takovou okolnost zamlčí, lze podle ustanovení § 47a odst. 1, odst. 2 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích a přestupkovém řízení, uložit pokutu až do výše 50.000, -Kč. Pokud poučení neporozuměla, je jí dodatečně vysvětleno policistou. Po porozumění obsahové podstatě práv a povinností se osoba podávající vysvětlení vyjádří, zda žádá o právní pomoc advokáta a zda využívá svého práva k věci odepřít výpověď.

V samotném podání vysvětlení se osoba vyjadřuje nejprve ke své osobě a poté k prověřované věci, co jí o ní je známo. Policista v průběhu podání vysvětlení zapisuje výpověď osoby tak, jak osoba vypovídá. Policista je oprávněn i v průběhu úkonu podávat otázky a vyžadovat vysvětlení k nesrovnalostem. Policejní orgán při sepisování úředního záznamu pouze sepisuje výpověď osoby k předmětné věci, přičemž následnými otázkami, kterých se osoby dotazuje, zjišťuje podrobnější skutečnosti týkající se prověřované věci. V případě zjištění, že osoba nepravdivě vypovídá, může policejní orgán tuto konfrontovat s důkazy, které svědčí o jeho nepravdivé (lživé) výpovědi. Pokud vyslýchaná osoba stále trvá na své výpovědi, tak policejní orgán zváží případný postih osoby dle ustanovení uvedených výše.

Po ukončení podání vysvětlení je celé vysvětlení hlasitě přečteno, přičemž osoba podávající vysvětlení má právo na opravu zapsané výpovědi a následně svou výpověď stvrdí podpisem. Na vyžádání je osobě podávající vysvětlení vystavena kopie tohoto úředního záznamu.

11 Lhůty

Lhůty představují nezbytný nástroj právní jistoty a efektivity v trestním řízení. Určují, v jakém časovém rámci musí orgány činné v trestním řízení nebo účastníci řízení provést určité úkony, reagovat na rozhodnutí, nebo uplatnit svá práva. V právním státě, kde se klade důraz na rychlost, zákonnost a spravedlnost, mají lhůty v trestním procesu nezastupitelnou roli.

Trestní řízení je z povahy věci časově náročné a zahrnuje různé fáze – od prověřování, přes přípravné řízení až po hlavní líčení a výkon rozhodnutí. Aby nebyl celý proces ohrožen průtahy, svévolí nebo nečinností, stanoví zákon přesné lhůty, které:

- udržují řízení v časových mezích,
- zabraňují neodůvodněným průtahům,
- zajišťují ochranu práv účastníků řízení, zejména práva na projednání věci v přiměřené lhůtě,
- zajišťují efektivní vynucení procesních práv a povinností.

Lhůty v trestním řízení lze členit podle různých kritérií:

a) podle toho, kdo je musí dodržet:

- lhůty pro orgány činné v trestním řízení – např. lhůta pro rozhodnutí o vazbě, lhůta pro podání obžaloby,
- lhůty pro obviněného, poškozeného, obhájce – např. lhůta pro podání odvolání, odporu, stížnosti.

b) podle právní závaznosti:

- zákonné lhůty (kogentní) – stanoveny přímo trestním řádem nebo jinými předpisy, jejichž nedodržení má často přímé právní následky,
- lhůty určené soudem nebo státním zástupcem (diskreční) – určují čas pro splnění určitého úkonu, např. pro doplnění návrhu na důkaz.

c) podle právního následku zmeškání:

- prekluzivní lhůty – jejich zmeškání má za následek zánik práva, např. lhůta pro podání odporu proti trestnímu příkazu,
- instruktivní lhůty – doporučené, jejichž nedodržení nevede přímo ke ztrátě práva, ale může ovlivnit hodnocení činnosti orgánu nebo účastníka.

Níže jsou uvedeny nejdůležitější zákonné lhůty v trestním řízení:

- doba zadržení osobou bez rozhodnutí soudu – max. 48 hodin od zadržení,
- doba, do kdy musí soud rozhodnout o vazbě – do 24 hodin od předání zadrženého soudu,
- podání stížnosti proti usnesení – 3 dny od oznámení nebo doručení usnesení,
- podání odporu proti trestnímu příkazu – 8 dnů od doručení trestního příkazu,
- podání odvolání proti rozsudku – 8 dnů od doručení rozsudku,
- lhůta k rozhodnutí o podmíněném propuštění – obvykle 30 dnů od podání návrhu,
- uložení vazby po zadržení – max. 72 hodin od zadržení (včetně soudu).

Nerespektování zákonných lhůt může vést k:

- nezákonnému zadržení a povinnosti propustit podezřelého či obviněného,
- zániku práva podat opravný prostředek,
- průtahům v řízení, které mohou být předmětem stížnosti na nečinnost,
- zpochybnění spravedlnosti řízení a v extrémních případech k porušení práva na spravedlivý proces.

V trestním právu rozlišujeme:

- procesní lhůty – upravují průběh řízení (např. podání odvolání, rozhodnutí o vazbě),
- hmotněprávní lhůty – zejména promlčecí doby, které určují, jak dlouho může být čin stíhán.

Lhůty v trestním řízení nejsou pouhou formalitou – jsou nástrojem pro zachování rovnováhy mezi právem státu na trestní postih a právem jednotlivce na ochranu svých svobod. Jejich správné nastavení a dodržování je předpokladem funkčního a důvěryhodného justičního systému.

Pro policejní orgán, v rámci prvotní fáze trestního řízení pak jsou stanovené lhůty, do kdy musí být prověřování ukončeno. Lhůty jsou uvedené v § 159 TrŘ.²⁶

²⁶ ŠÁMAL Pavel a kol. *Trestní řád 6. vydání*. Praha: C.H. Beck, 2008, s. 1262. ISBN 978-80-7400-043-0.

Veškeré lhůty, uvedené pod písmeny a) až c), se počítají od přijetí trestního oznámení nebo jiného podnětu, na jejichž podkladě lze učinit závěr o podezření ze spáchání trestného činu. Dle komentáře k trestnímu řádu, je třeba počátek běhu lhůt vázat k době doručení trestního oznámení kterémukoli z orgánů činných v trestním řízení.

Platí, že policejní orgán je vždy povinen přijmout oznámení o jakémkoli protiprávním jednání. Pokud policejní orgán prověřuje na základě vlastních poznatků, počítá se lhůta od sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení.

Veškeré lhůty, uvedené pod písmeny a) až c), se počítají od přijetí trestního oznámení nebo jiného podnětu, na jejichž podkladě lze učinit závěr o podezření ze spáchání trestného činu. Dle komentáře k trestnímu řádu²⁷, je třeba počátek běhu lhůt vázat k době doručení trestního oznámení kterémukoli z orgánů činných v trestním řízení. Platí, že policejní orgán je vždy povinen přijmout oznámení o jakémkoli protiprávním jednání. Pokud policejní orgán prověřuje na základě vlastních poznatků, počítá se lhůta od sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení.

Jak je v písmenech a) až c) uvedeno, jsou lhůty vázány na příslušnost a kompetence samosoudce, okresního soudu nebo krajského soudu k projednání v prvním stupni, jde o návaznost příslušné lhůty na právní kvalifikaci skutkových okolností uvedených v záznamu o zahájení úkonů trestního řízení. V případě pochybností je rozhodující stanovisko státního zástupce.

Policejní orgán je povinen státnímu zástupci písemně odůvodnit, pokud neprověří trestní oznámení či jiný podnět ve stanovené lhůtě, proč nebylo možné věc skončit, které úkony je třeba provést a jak dlouhou dobu bude prověřování ještě trvat. Státní zástupce pak je oprávněn svým pokynem, který vydá ve formě opatření, změnit výčet úkonů, které má ještě policejní orgán provést a také stanovit odlišně lhůtu, po kterou má prověřování ještě trvat. Takový pokyn je pak pro policejní orgán závazný.

²⁷ŠÁMAL Pavel a kol. *Trestní řád 6. vydání*. Praha: C.H. Beck, 2008, s. 1263. ISBN 978-80-7400-043-0.

12 Skončení prověřování

Pokud policejní orgán dojde až na samý závěr fáze prověřování, tzn. provede veškeré potřebné úkony, po zahájení úkon trestního řízení dle ust. § 158 odst. 3 TrŘ, k prověření skutečnosti nasvědčujících, že byl spáchán trestný čin, musí policejní orgán či státní zástupce ve věci rozhodnout. Možnosti, jakými se ukončuje fáze prověřování, jsou zakotvené v trestním řádu, v § 159a-5 a v § 160. Policejní orgán ukončuje prověřování pokaždé usnesením, vyjma rozhodnutí o odevzdání věci dle ust. § 159a odst. 1 písm. a) a b), které mají formu opatření. Proti usnesení si může osoba poškozeného, je-li známa a které se musí usnesení doručit, podat stížnost, jež má odkladný účinek. V případě usnesení o zahájení trestního stíhání (dle ust. § 160) si stížnost proti tomuto usnesení může podat osoba obviněná, proti níž je trestní stíhání zahájeno. Státní zástupce má možnost Usnesení policejnímu orgánu zrušit, případně udělit pokyn k pokračování prověřování (dle ust. § 157 odst. 2 věty první trestního řádu), kdy pokračující prověřování musí být poté ukončeno novým usnesením.

Ukončení prověřování je okamžikem, kdy se vyhodnocují výsledky celé předchozí práce – a často i důvěra, kterou do systému vložil oznamovatel nebo poškozený. Je to moment, kdy se překlápí informace v rozhodnutí, a proto je třeba k němu přistupovat s maximální pečlivostí.

Domnívám se, že právě v této fázi by měl policejní orgán spolu se státním zástupcem zaujmout odpovědný postoj – nejen z hlediska zákonnosti, ale i s ohledem na etickou dimenzi trestního řízení. Obzvláště v případech, kdyje věc odkládána nebo postoupena, by mělo být odůvodnění rozhodnutí dostatečně konkrétní, a ne jen formální.

Z hlediska celkového dojmu veřejnosti je právě způsob, jakým jsou lidé o těchto rozhodnutích informováni, klíčový. Strohé oznámení bez možnosti zpětné vazby může zanechat dojem nezájmu nebo nepochopení. Zároveň si však uvědomují, že ani policie nemůže suplovat roli psychologa či mediátora. Vhodně zvolený jazyk a otevřenost mohou ale významně ovlivnit vnímání celého trestního řízení.

12.1 Odložení věci - §159a/1-5

Odložení věci podle § 159 odst. 1 se užije v případě, že se trestný čin nestal a není na místě věc vyřešit jinak.

V případě, že podle ustanovení § 159 odst. 1 dojde policejní orgán k závěru, že se sice nestal trestný čin, ale prověřovaná věc vykazuje znaky přestupku či jiného správního deliktu, užije se ustanovení dle § 159a odst. 1a – jedná-li se o přestupek, či § 159a odst. 1b, jedná-li se o věc spadající do kázeňského řízení. V tomto případě policejní orgán věc oznamuje příslušnému orgánu k projednání.

Odložení věci podle § 159a odst. 2 lze v případech, kdy policejní orgán prověřováním zjistil, že se sice trestný čin stal, spáchala ho konkrétní osoba, ale její trestní stíhání (dle ust. § 160 odst. 1) je nepřípustné. Jedná se například o situaci, kdy osoba pachatele před tím, než proti ní bylo zahájeno trestní stíhání, zemřela nebo není-li příkladně pro svůj věk trestně odpovědná.

Odložení věci podle ust. § 159a odst. 3 se v praxi využívá v momentě, kdy osoba, jenž se prověřovaného trestného činu dopustila, ale je již trestně stíhaná za závažnější trestnou činnost a její potrestání v prověřované věci by nemělo smysl vzhledem k výši trestu, který byl obviněnému již uložen nebo který ho podle očekávání postihne, anebo již bylo o skutku obviněného rozhodnuto jiným orgánem, například kázeňsky či kárně (viz. ust. § 172 odst. 2 písm. a), b).

Odložení věci podle ust. § 159a odst. 5 se užije v případě, že přes veškeré provedené úkony, po zahájení úkonů trestního řízení, se policejnímu orgánu nepodaří zjistit konkrétní osobu, jenž se prověřovaného skutku dopustila anebo nebylo zjištěno toliko důkazních prostředků, jenž by opravňovaly proti takovéto osobě zahájit trestní stíhání. Rozhodnutí podle tohoto ustanovení nezavazuje policejní orgán věc dále prověřovat a v případě zjištění skutečností opravňujících k zahájení trestního stíhání konkrétních osob toto dle § 160/1 TrŘ zahájit.

Institut odložení věci vnímám jako důležitý korektiv systému trestního řízení. Jeho účelem není trestní věci „zametat pod koberec“,

ale zajistit, aby řízení bylo vedeno jen tehdy, pokud k tomu skutečně existují zákonné důvody. Každé prověřování totiž spotřebovává nejen čas a energii policejních orgánů, ale také zatěžuje osoby, jichž se dotýká – ať už jde o oznamovatele, poškozeného nebo osobu, vůči níž je směřováno podezření.

Přestože se odložení může jevit jako administrativně běžný výstup, z lidského hlediska často vyvolává napětí. Oznamovatelé mohou mít pocit, že jejich zkušenost nebyla brána vážně, zatímco podezřelé osoby mohou i po odložení pociťovat stigma nebo obavy z budoucího znovuotevření věci. Tím spíš je důležité, aby rozhodnutí o odložení bylo srozumitelně odůvodněno a komunikováno citlivě a věcně.

Za důležité považuji také to, že odložení neznamena konec zájmu státu o určitý druh jednání. Naopak, může jít o důležitou zpětnou vazbu – jak pro oznamovatele, kteří získají poučení, že jejich podnět nebyl trestněprávní povahy, tak pro policii, která tím mimo jiné monitoruje hranici mezi přestupkem, morálním pochybením a skutečně trestným činem.

Domnívám se, že institut odložení má své nezastupitelné místo. Je však potřeba, aby byl v praxi využíván nejen efektivně, ale také důsledně – s vědomím, že i „negativní“ rozhodnutí je pro veřejnost součástí obrazu důvěryhodného a spravedlivého systému. Nejde jen o to, kdy a jak se začne stíhat – ale také o to, kdy a proč se věc správně nestíhá.

13 Zahájení trestního stíhání - §160

Zahájení trestního stíhání je klíčovým momentem trestního řízení, neboť představuje formální krok, kterým orgány činné v trestním řízení přecházejí z prověřování podezření ze spáchání trestného činu ke konkrétnímu stíhání obviněné osoby. Tento institut je upraven v zákoně č. 141/1961Sb., TrŘ. Zahájení trestního stíhání je uvedeno v § 160 TrŘ, který stanoví, že pokud se v rámci prověřování trestného činu získají dostatečné skutečnosti odůvodňující závěr, že určitá osoba spáchala trestný čin, státní zástupce nebo policejní orgán zahájí trestní stíhání vydáním usnesení o zahájení trestního stíhání. Toto rozhodnutí musí být obviněnému oznámeno a musí obsahovat všechny náležitosti uvedené v trestním řádu.

Trestní řízení v České republice je založeno na zásadách nullum crimen sine lege (žádný trestný čin bez zákona), oficiality (stíhání z úřední povinnosti), legality (povinnost orgánů činných v trestním řízení zahájit trestní řízení, pokud jsou splněny zákonné podmínky), presumpce nevinny (obviněný je považován za nevinného, dokud není pravomocně odsouzen) a rychlosti a hospodárnosti řízení.

Aby mohlo být trestní stíhání zahájeno, musí být splněny následující podmínky:

- Dostatek důkazů o spáchání trestného činu – musí existovat konkrétní skutečnosti, které odůvodňují podezření, že určitá osoba trestný čin spáchala.
- Určení osoby obviněného – je nutné jednoznačně identifikovat osobu, proti níž je trestní stíhání vedeno.
- Pravomoc a příslušnost orgánu – stíhání musí zahájit oprávněný orgán, tedy policejní orgán nebo státní zástupce, v mezích své věcné a místní příslušnosti.
- Neexistence překážek trestního stíhání – například neprohlášenost trestného činu, neexistence imunity nebo neudělení souhlasu poškozeného v případech, kde je to vyžadováno.

Usnesení o zahájení trestního stíhání je tedy formálním rozhodnutím, kterým se obviněnému sděluje, že proti němu bylo zahájeno řízení. Toto usnesení musí obsahovat:

- Popis skutku – pro který je osoba stíhána, včetně okolností rozhodných pro posouzení jeho trestnosti.
- Právní kvalifikaci skutku – tedy označení příslušného trestného činu podle trestního zákoníku.
- Odůvodnění – kde je uvedeno, na základě jakých skutečností a důkazů bylo usnesení vydáno.
- Poučení obviněného – o jeho právech, včetně práva na obhajobu.

Obviněný má právo proti usnesení podat stížnost do tří dnů od jeho doručení. O stížnosti rozhoduje státní zástupce, pokud usnesení vydal policejní orgán, nebo nadřízený státní zástupce, pokud usnesení vydal státní zástupce.

13.1 Zkrácené přípravné řízení - §179a-179f

V této kapitole objasňuji, co je účelem a smyslem zkráceného přípravného řízení a jaké jsou specifika oproti standardnímu přípravnému řízení.

Zkrácené přípravné řízení je proces, který umožňuje rychlé a efektivní projednání trestních případů, které splňují určitá kritéria. Ve srovnání se standardním přípravným řízením, které může být, a zpravidla i bývá, časově náročné a zdlouhavé, zkrácené přípravné řízení nabízí možnost urychleného projednání věci a vydání rozsudku formou trestního příkazu.

Zkrácené přípravné řízení je užito v případech, kdy jsou důkazy o vině podezřelého dostatečně silné a není potřeba další rozsáhlé vyšetřování. Podstatou tohoto řízení je tedy to, že se nevstupuje do fáze vyšetřování. Trestní stíhání se v tomto případě nezahajuje usnesením o zahájení trestního stíhání, jako u standardního trestního řízení, ale zahajuje se tím, že byl návrh státního zástupce na potrestání doručen soudu.²⁸

²⁸ GRIVNA, Tomáš, ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena a kol. *Oběti trestných činů. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2020, s. 521–522. ISBN 978-80-7400-793-4.

V praxi to tedy funguje tak, že policejní orgán jednoduchou formou obstará důkazy potřebné pro rozhodnutí o vině a trestu. Nejpozději při začátku výslechu sdělí osobě, z jakého skutku je podezřelá a jaký je v jejím jednání spatřován trestný čin. Poté policejní orgán vypracuje závěrečnou zprávu o výsledku zkráceného přípravného řízení a tuto předloží státnímu zástupci. Státní zástupce poté podá k soudu návrh na potrestání, pokud shledá důvod podezřelého potrestat. Státní zástupce má totiž rovněž možnost věc odložit, podmíněně odložit či postoupit jinému orgánu (například přestupkovému).

Tento postup upravuje trestní řád, konkrétně pak § 179a až 179f. Zkrácené přípravné řízení přináší několik benefitů. Mezi hlavní výhody patří zrychlení trestního řízení, úspora nákladů a zdrojů – tedy hospodárnost trestního řízení, zvýšení efektivity soudního systému. Nicméně existují i určité nevýhody spojené s touto formou řízení, jako například jistá limitace v důkazních materiálech, či potencionální riziko nedostačivého vyšetření trestního případu.

Trestní řád, v němž je zkrácené přípravné řízení upraveno, určuje podmínky, za kterých lze takovéto řízení vést. První vyžadovanou podmínkou, že se *„zkrácené přípravné řízení o trestných činech, o nichž přísluší konat řízení v prvním stupni okresnímu soudu a na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let.“*²⁹ Druhou podmínkou, kdy je možné konat zkrácené přípravné řízení, *„jestliže podezřelý byl přistižen při činu nebo bezprostředně poté, nebo v průběhu prověřování trestního oznámení nebo jiného podnětu k trestnímu stíhání byly zjištěny skutečnosti, jinak odůvodňující zahájení trestního stíhání a lze očekávat, že podezřelého bude možné ve lhůtě uvedené v § 179b odst. 4 trestního řádu, před soud.“*³⁰

Zkrácené přípravné řízení konají policejní orgány, jež jsou uvedeny v §12 odst. 2 trestního řádu a o nichž se zmiňují v kapitole 3 - Orgány činné v trestním řízení.

²⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 2333. ISBN 978-80-7400-465-0.

³⁰ ŠÁMAL Pavel a kol. Trestní řád 6. vydání. Praha: C.H. Beck, 2008, s. 1447. ISBN 978-80-7400-043-0.

Smyslem zkráceného přípravného řízení je postavit podezřelého v co nejkratší době před soud. Trestní řád pak přímo určuje, že tak musí být učiněno do 14 dnů, přičemž státní zástupce má možnost tuto lhůtu o dalších 10 dní prodloužit, a to pouze jedenkrát. V případě, že mezi podezřelým a státním zástupcem byla sjednána dohoda o vině a trestu, má státní zástupce možnost prodloužení lhůty o max. 30 dní.

Zvláštním případem je zkráceného případného řízení je pak situace, kdy dojde k zadržení osoby podezřelé. V tomto případě nebude tato osoba propuštěna ze zadržení, ale policejní orgán jí spolu se zprávou o výsledku ZPŘ předá státnímu zástupci v takové lhůtě, aby ji mohl nejpozději do 48 hodin od zadržení předat soudu spolu s návrhem na potrestání.³¹ Soud má následně dalších 24 hodin od podání návrhu na potrestání (podezřelý je v ten okamžik již obviněným a stále zůstává zadržen) na to, aby o obviněném rozhodl. Musí tedy obviněného vyslechnout a rozhodnout o jeho případném vzetí do vazby. Soud pak zpravidla využije devízy zadržení, tedy reálného stavu věci, že má obviněného k dispozici, s vědomím, že rozhodnutí ve věci je nutným následkem. Proto často rozhoduje nejen o vazbě, ale návazně i o vině a případném trestu. Soud může opět rozhodnout trestním příkazem nebo nařídit ve věci hlavní líčení, které se souhlasem obviněného a státního zástupce může konat okamžitě v uvedené 24hodinové lhůtě. U takového hlavního líčení obviněný musí mít obhájce. Hlavní líčení se také ve věci nařizuje v případě, kdy obviněný nesouhlasí s vydaným trestním příkazem a využije svého práva odporu. Toto „rychlé“ řízení se využívá např. u osob bez stálého bydliště, které jsou tzv. na pohybu nebo u cizinců, u nichž hrozí, že opustí území ČR. Pachatel trestného činu tedy může už tři dny po spáchání trestného činu být za své jednání ve výkonu trestu odnětí svobody.

³¹ MUSIL, Jan, ŠÁMAL, Pavel, KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva*. Praha: C.H. Beck, 2003, s. 1006. ISBN 80-7179-678-6.

14 Úkony soudců Okresních soudů v přípravném trestním řízení

Přesto, že v přípravném trestním řízení dominuje činnost policejních orgánů a státního zastupitelství, významnou roli zde sehrávají i soudy, zejména v otázkách rozhodování o zásazích do základních práv a svobod prověřovaného a dalších osob. Soudy, konkrétně soudci okresních soudů, v rámci přípravného řízení plní především funkci kontrolní a rozhodovací, přičemž jejich úkolem je zajistit zákonnost a přiměřenost některých procesních úkonů. Soudce okresního soudu tak v přípravném řízení vystupuje jako garant legality, přičemž jeho úkolem je zabránit případnému zneužití pravomoci ze strany státního zastupitelství či policejních orgánů.

V přípravném řízení rozhodují soudci okresních soudů především v případech, kdy je nezbytné zajistit rovnováhu mezi oprávněnými zájmy orgánů činných v trestním řízení a ochranou základních práv a svobod jednotlivců. Pravomoci, spadající do gesce soudců Okresních soudů, je veliké množství a v této kapitole zmíním ty nejzásadnější, se kterými se lze v praxi nejčastěji setkat.

- Rozhodování o vzetí do vazby (§ 68 a násl. Trestního řádu).
- Rozhodování o prodloužení vazby (§ 72 a násl. Trestního řádu).
- Rozhodování o nahrazení vazby jinými opatřeními (např. dohled probačního úředníka, domácí vězení).
- Povolení domovní prohlídky (§ 82 trestního řádu).
- Povolení prohlídky jiných prostor a pozemků (§ 83 trestního řádu).
- Povolení sledování osob a věcí (§ 158d trestního řádu).
- Ustanovení obhájce v případech nutné obhajoby.

Dalšími úkony, ve kterých soudci hrají velmi významnou roli, v rámci přípravného trestního řízení, jsou neodkladné a neopakovatelné úkony, jako je výslech svědka či rekognice, kde soudce svou přítomností zaručuje zákonnost takového úkonu.

Samotných rozhodnutí vykonávají soudci i v rámci přípravného řízení mnohem více. S výše zmíněnými úkony se však v praxi lze setkat nejčastěji, proto je zde zmiňuji a na tyto jsem se zaměřil ve svém výzkumu.

15 Praktická část

15.1 Téma a cíl výzkumu

K dosažení hlavního cíle této bakalářské práce, kterým je zhodnotit procesní a právní rámec postupů policejního orgánu v přípravném řízení před zahájením trestního stíhání a objasnit zapojení soudců vybraných okresních soudů, v letech 2013–2023, do této fáze trestního řízení, bylo zapotřebí provést mezi soudci dvou vybraných Okresních soudů – pro Prahu-východ a pro Prahu-západ, dotazníkové šetření.

15.2 Popis výzkumného vzorku

Výzkumný vzorek tvořili soudci Okresního soudu pro Prahu-východ a Okresního soudu pro Prahu-západ, kteří rozhodují v přípravném trestním řízení. Výzkum se zaměřil na jejich rozhodovací praxi v oblasti vstupování do přípravného řízení, konkrétně na:

1. Ustanovení obhájce ex offio – rozhodování o přidělení obhájce obviněnému v případech nutné obhajoby.
2. Povolení sledování osob a věcí – rozhodování o sledování osob a věcí na žádost policejního orgánu či státního zástupce podle § 158d trestního řádu.
3. Nařízení odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu – povolování zásahů do soukromí osob podle § 88 trestního řádu.
4. Účast soudců na neodkladných a neopakovatelných úkonech – osobní účast soudců na úkonech, které nelze opakovat (např. výsledky umírajících svědků, ohledání místa činu).

15.3 Výběr soudů do výzkumu

Výběr Okresního soudu pro Prahu-východ a Okresního soudu pro Prahu-západ byl dán jejich rozdílnými charakteristikami:

- Okresní soud pro Prahu-východ – působí v příměstské a venkovské oblasti, kde kriminalita souvisí spíše s majetkovou a násilnou trestnou činností.

- Okresní soud pro Prahu-západ – zahrnuje jak venkovské oblasti, tak urbanizované lokality v blízkosti hlavního města, kde se mohou častěji vyskytovat složitější kriminální případy, včetně organizovaného zločinu.

Cílem komparace bylo zjistit, zda a jak se rozhodovací praxe soudců liší v závislosti na regionálních podmínkách.

15.4 Metodika práce

Data byla získána pomocí dotazníkové metody, která byla zvolena jako nejvhodnější způsob získání informací o rozhodovací praxi soudců. Dotazníkové šetření probíhalo během ledna a února 2025, kdy dotazník byl vytvořen prostřednictvím platformy Microsoft Forms, kdy byl následně, v elektronické podobě, zaslán na trestní úseky obou soudů. Na Okresním soudu pro Prahu-východ, je v současné době zaměstnáno 7 soudců na trestním úseku, na Okresním soudu pro Prahu-západ jsou zaměstnáni 4 soudci. Návratnost dotazníku činí 71,4 % u soudu pro Prahu-východ a 50 % u soudu pro Prahu-západ.

15.4.1 Rozložení respondentů v rámci návratnosti dotazníkového šetření:

- Praha-východ: 5 soudců (2 muži a 3 ženy)
- Praha-západ: 2 soudců (2 ženy)

Data byla anonymizována, aby se zajistilo objektivní hodnocení a ochota respondentů odpovědět bez obav z možného ovlivnění jejich práce.

15.4.2 Omezení výzkumu

- Subjektivní pohled respondentů – dotazníková metoda závisí na ochotě soudců sdílet své zkušenosti a na jejich osobním vnímání rozhodovací praxe.

- Omezený vzorek – ačkoliv byla návratnost dotazníků vysoká, výzkum reflektuje názory konkrétní skupiny soudců a nemusí být plně zobecnitelný na celé soudní prostředí v ČR.

- Možné rozdíly v praxi, které dotazník nezachytil – některé aspekty rozhodovací praxe mohou být ovlivněny specifickými případy, které nelze jednoduše kvantifikovat.

Výsledky výzkumu jsou prezentovány v následující kapitole, kde se věnuji konkrétním zjištěním a porovnání rozhodovací praxe soudců obou okresních soudů.

V tomto dotazníkovém šetření bylo uvedeno celkem 16 otázek – 11 uzavřených a 5 otevřených – v otevřených otázkách respondenti stručně odpovídali na dané otázky. Podoba dotazníku je uvedena v Příloze č. 1.

Otázky č. 1 a č. 2 se dotazují na základní informace o respondentovi, a to na jeho pohlaví a délku praxe na jeho současné pozici. Otázky č. 3 – 9 byly koncipované tak, že se respondent vyjadřoval k četnosti úkonů v jednotlivých letech (v rozmezí let 2013 - 2023), o kterých rozhodoval či se jich zúčastňoval.

V otázce č. 10 se respondent mohl vyjádřit k tomu, jaké další nejčastější úkony vykonává v rámci přípravného trestního řízení. V uzavřené otázce č. 11 se respondent vyjadřoval k procentům jeho pracovní doby, které věnuje úkonům spojeným s prvotními fázemi trestního řízení.

V otevřených otázkách č. 12 – 15 se mohl respondent vyjádřit k nejčastějším úkonům v prvotních fázích trestního řízení, k problémům, se kterými se nejčastěji setkává, k administrativně nejnáročnějším úkonům, včetně jejich časové dotace, a nakonec k tomu, co by podle respondenta mohlo zefektivnit roli soudců v prvotních fázích trestního řízení.

V poslední otázce mohl respondent zvolit, zda pracuje pro Okresní soud pro Prahu-východ či Prahu-západ.

15.5 Analýza a interpretace výsledků

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 7 respondentů, z celkových 11 oslovených, kdy odpovědi byly získány od pěti žen a dvou mužů.

Graf 1 Pohlaví³²

Druhá otázka řešila, jak dlouho jsou respondenti na své současné pozici. Dva respondenti jsou na své pozici do 5 let, dva 6 – 10 let a tři respondenti jsou na své pozici 10 a více let. Následující grafy tak budou odrážet následující skutečnost – v letech 2013 – 2017 jsou vyhodnocována data od 3 soudců, v letech 2018 - 2019 data od 4 soudců a v letech 2020 – 2023 data od 7 soudců.

Graf 2 Počet let na současné pozici³³

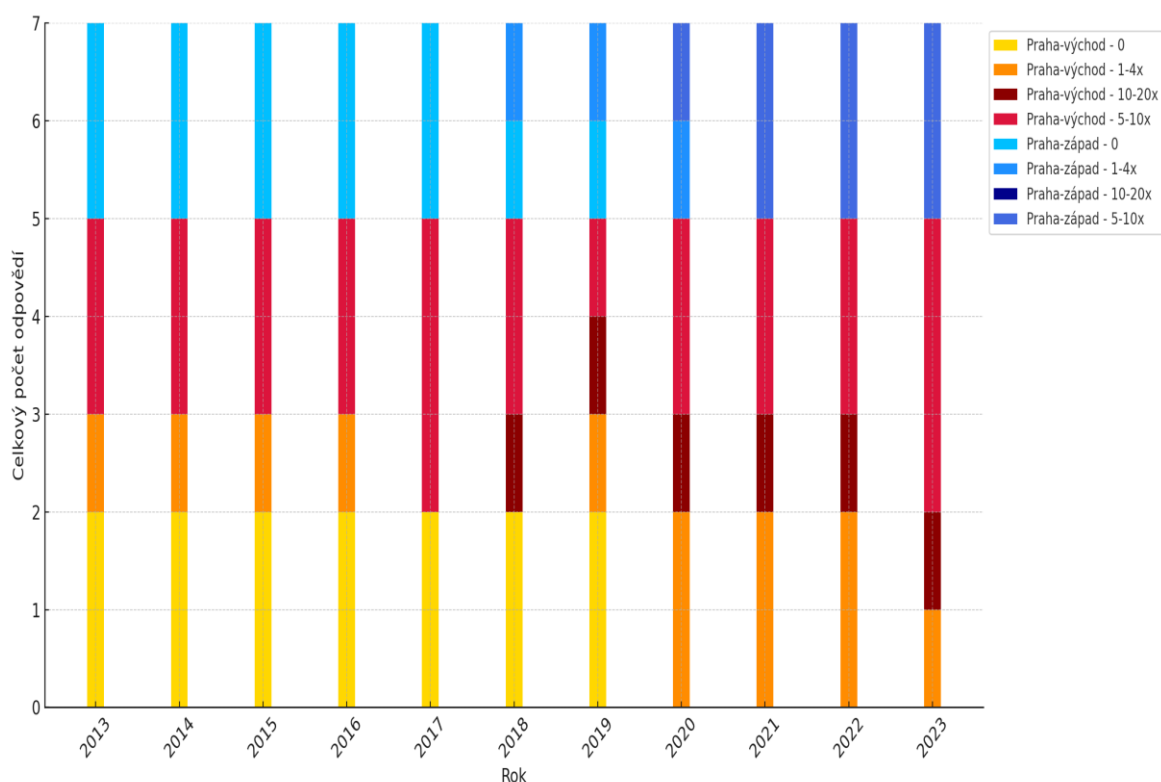
Graf 3 ukazuje, kolikrát respondenti vydali příkaz k domovní prohlídce v jednotlivých letech. Zatímco v letech 2013 – 2017 všichni respondenti vydali příkaz

³² Vlastní zdroj

³³ Vlastní zdroj

maximálně do 10 případů, v letech 2018 – 2023 byl jedním respondentem vydán příkaz v rozmezí 10 – 20 případů ročně. Zatímco na Praze-východ je z grafu zřejmá větší variabilita soudců – někteří vydávají do 4 příkazů ročně, jiní výrazně více. U soudu pro Prahu-západ je trend vydávání příkazu stabilnější. Celkově lze tedy konstatovat, že soudci na Praze-východ vydávají příkazy k domovním prohlídkám častěji než jejich kolegové z Prahy-západ.

Graf 3 Příkazy k domovním prohlídkám ³⁴

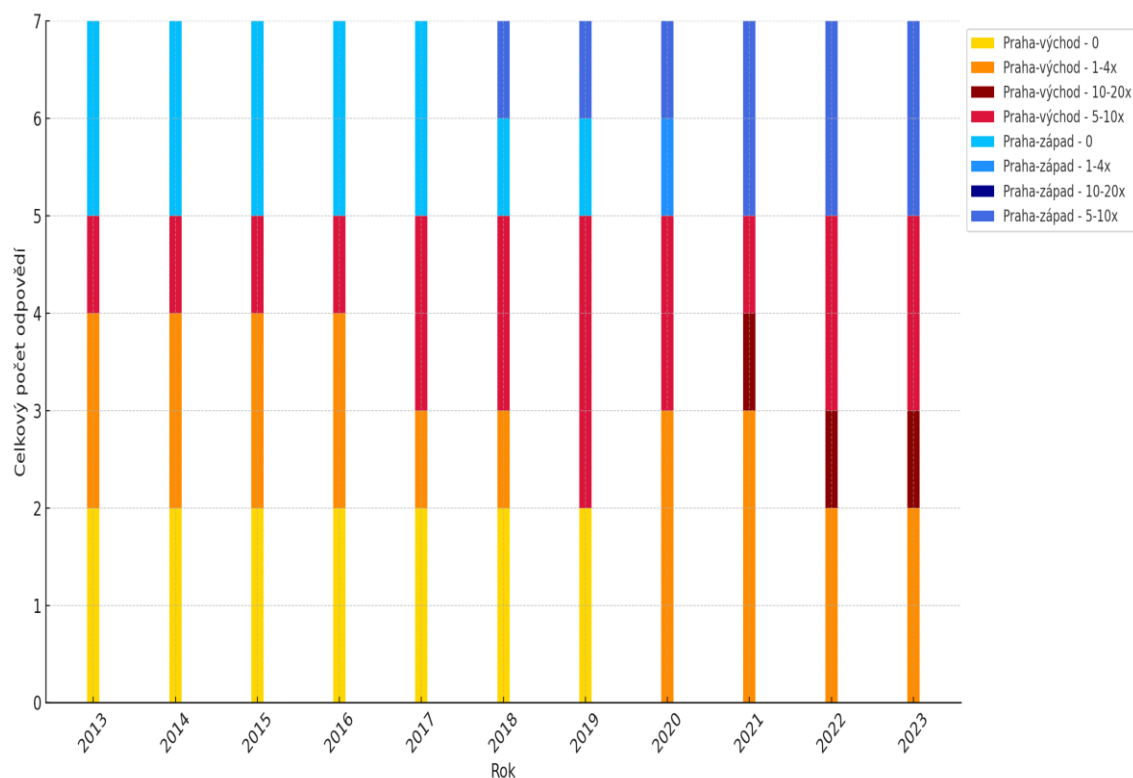

Graf číslo 4 znázorňuje rozhodování soudců v jednotlivých letech o vzetí obviněného do vazby. V letech 2013 – 2016 si lze povšimnout, že se o vazbě rozhodovalo v minimálních případech. Od roku 2017 je patrný vzrůstající trend na Praze-východ, od roku 2018 i na Praze-západ. Největší nárůst je zaznamenán na Praze-východ v letech 2021 – 2023, kdy nejméně jeden soudce začíná rozhodovat o vazbě výrazně častěji, naopak na Praze-západ soudci rozhodují ve stejných rozmezích jako v předešlých letech. Nárůst na Praze-východ může být způsoben několika faktory, například zvýšeným počtem vazebních řízení v daném obvodu – například v důsledku vyšší kriminality, změn v justiční praxi nebo nárustu specifických trestných činů.

³⁴ Vlastní zdroj

Nárůst může být také způsoben individuálními rozdíly mezi soudci, kdy někteří soudci mohou být přidělováni k těmto rozhodnutím častěji, což by mohlo vysvětlovat vzrůstající trend.

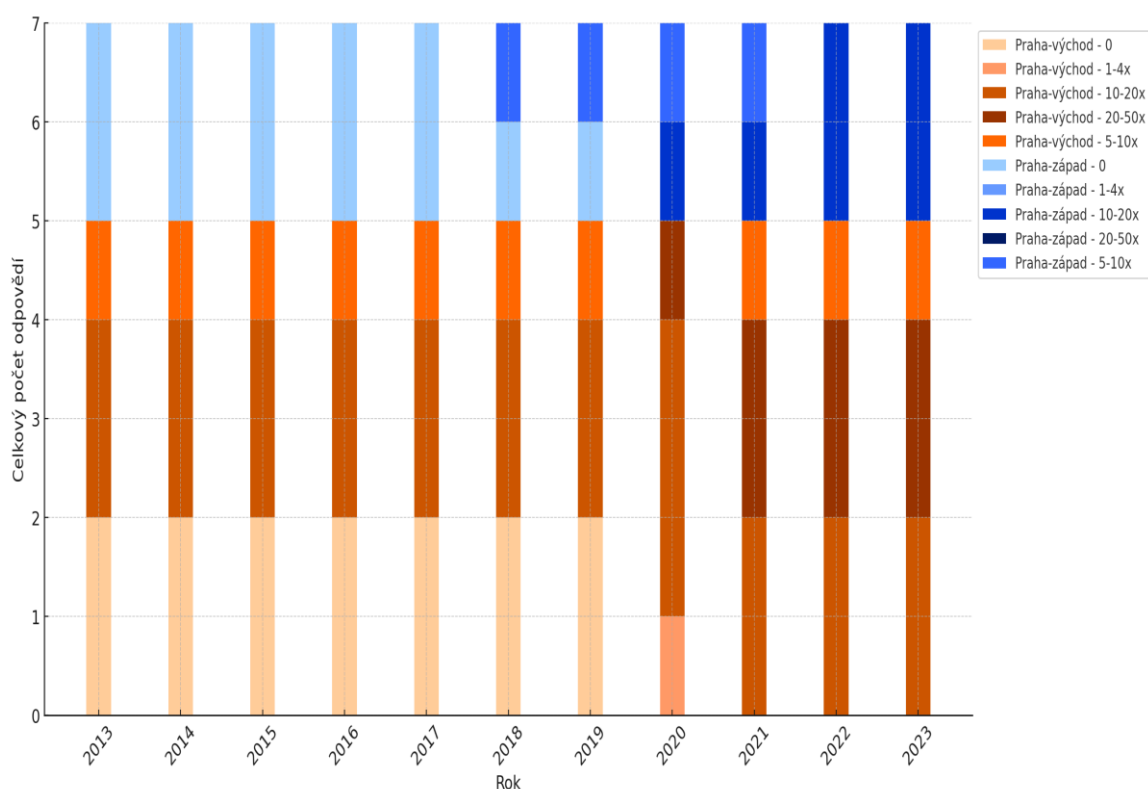
Graf 4 Rozhodnutí o návrhu na vzetí obviněného do vazby³⁵

Graf číslo 5 znázorňuje, kolikrát soudci ustanovovali obhájce v případech nutné obhajoby. V prvních sledovaných letech (2013 – 2017) je patrné, že k ustanovení obhájců docházelo spíše výjimečně. Od roku 2018 dochází k postupnému nárůstu, který graduje na Praze-východ v roce 2020 a trvá až do konce sledovaného období. Zatímco Praha-západ rozhoduje v rozmezí 10 – 20 případů ročně, na Praze-východ je nárůst mnohem vyšší, kdy dva soudci, z dostupného vzorku, ustanovovali obhájce v případech nutné obhajoby v rozmezí 20 – 50 případů ročně.

³⁵ Vlastní zdroj

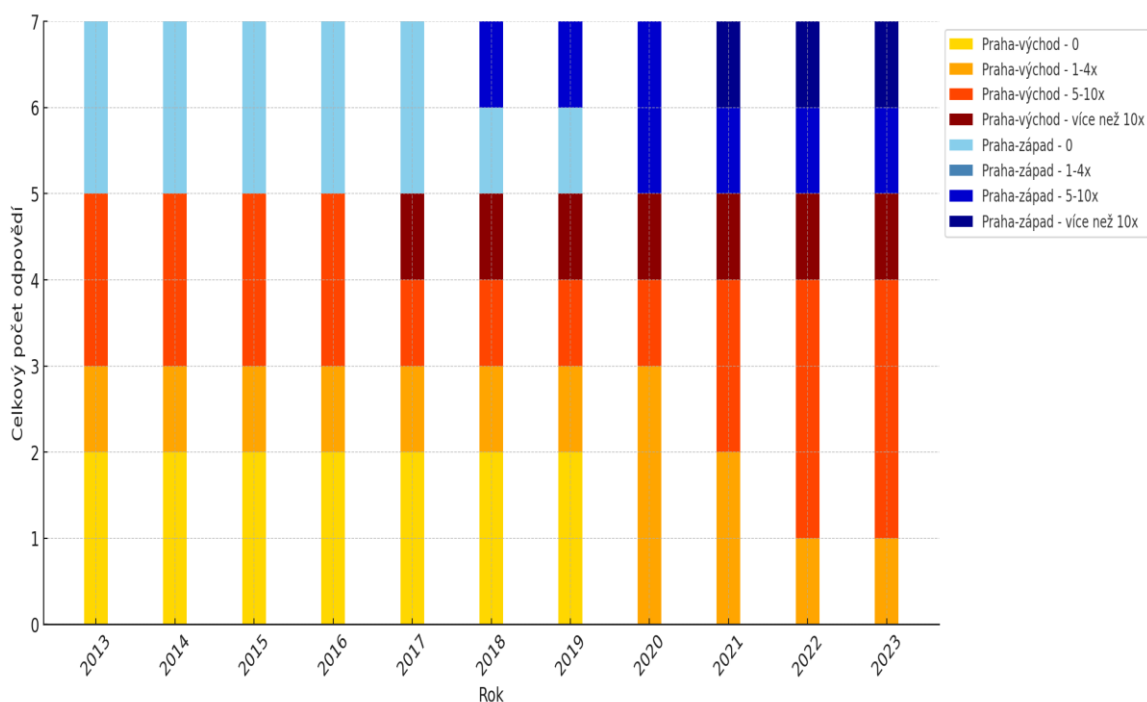
Graf 5 Ustanovení obhájců v případech nutné obhajoby³⁶

Graf číslo 6 znázorňuje, kolikrát soudci rozhodovali v jednotlivých letech o nařízení odposlechu. V prvních letech výrazně dominuje nařízení odposlechu na Praze-východ. Od roku 2017 je patrný rostoucí trend, kdy jeden ze soudců na Praze-východ nařídil odposlechy více jak v 10 případech. Od roku 2018 dochází k rostoucímu trendu i na Praze-západ, kdy tento růst je patrný až do konce sledovaného období. Obecně lze tak konstatovat, že nařizování odposlechu má u obou soudů vzestupnou tendenci, kdy převažuje činnost soudů na Praze-východ.

³⁶ Vlastní zdroj

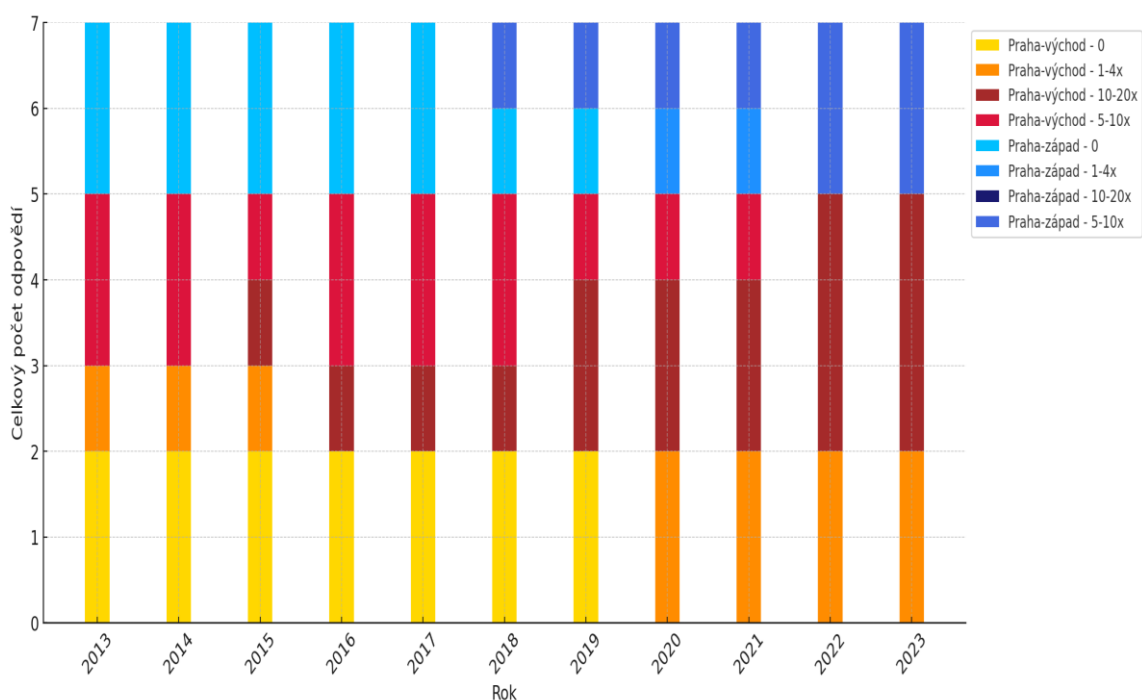
Graf 6 Nařízení odposlechu³⁷

Graf číslo 7 znázorňuje, kolikrát soudci rozhodovali v jednotlivých letech o povolení sledování osob a věcí. Ačkoli by se dalo očekávat, že více soudců znamená více povolení, graf ukazuje, že to tak není. To naznačuje, že potřeba sledování osob a věcí je spíše konstantní a nesouvisí s počtem rozhodujících soudců. Celkově graf naznačuje, že počet povolení je stabilní bez ohledu na rostoucí počet soudců. Pravděpodobně tedy závisí více na faktických potřebách sledování než na změnách v rozhodovacím procesu. Z grafu je pak dále patrné, že se výrazně častěji povoluje sledování osob a věcí u soudu pro Prahu-východ.

³⁷ Vlastní zdroj

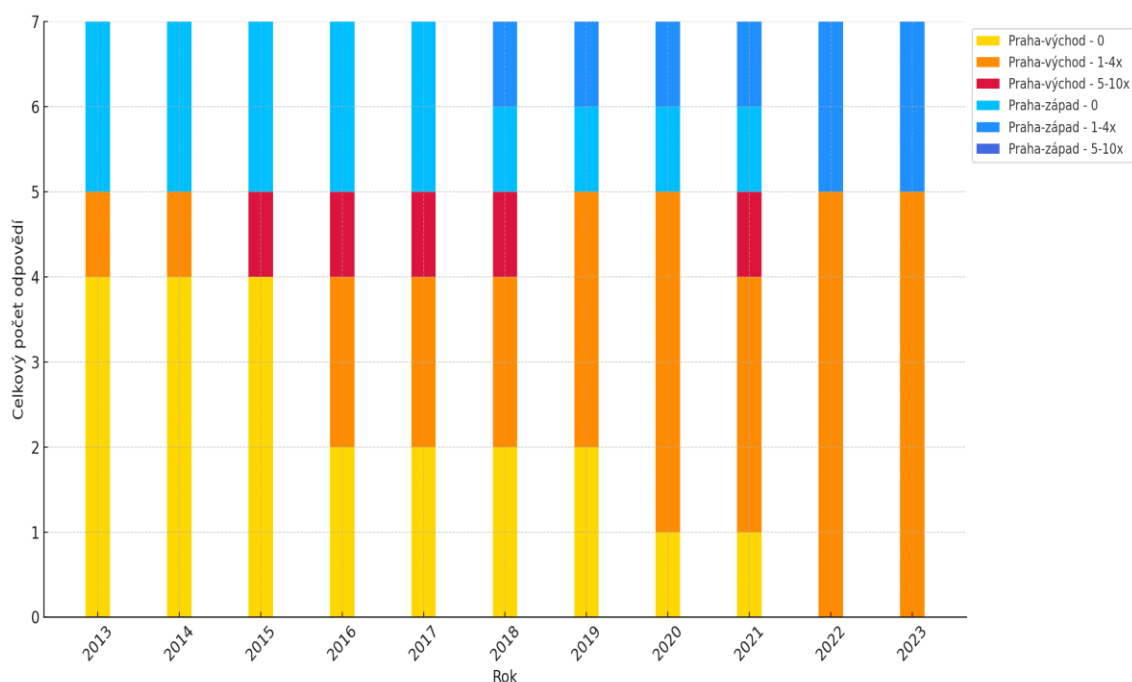
Graf 7 Povolení sledování osob a věcí³⁸

Graf číslo 8 znázorňuje, kolikrát byli soudci přítomni, ve sledovaných letech, u neodkladného úkonu – výslehu svědka. Ze získaných dat je patrné, že zatímco v prvotních sledovaných letech vykazovali větší přítomnost u výslehu svědka soudci z Prahy-východ, postupně se tento trend na Praze-západ vyrovnal a v současné době jsou v této kategorii aktivnější soudci z Prahy-západ, kteří se neodkladného úkonu – výslehu svědka, účastní častěji.

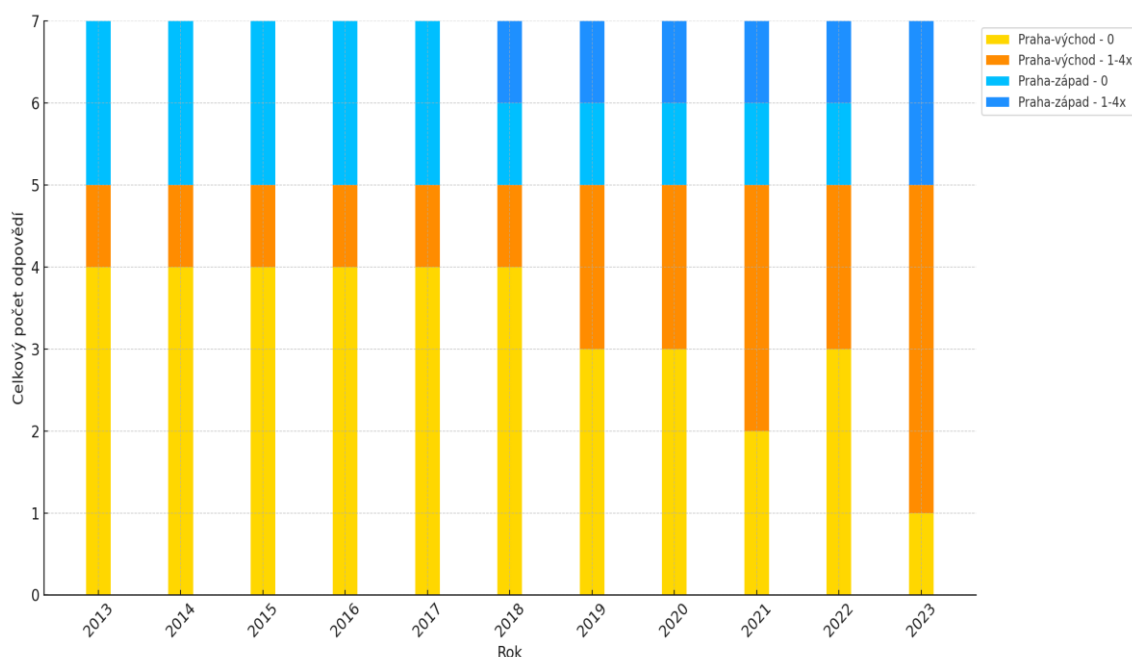
³⁸ Vlastní zdroj

Graf 8 Přítomnost o neodkladného úkonu – výslech svědka ³⁹

Graf číslo 9 znázorňuje, kolikrát byli soudci přítomni, ve sledovaných letech, u neodkladného úkonu – rekognice. Ze získaných dat je zřejmé, že se soudci obou soudů často nedokladného úkonu – rekognice, neúčastní a jedná se o nejméně častý úkon v rámci celého dotazníku, kdy přítomnost soudců obou soudů je, v rámci jejich územního působení, obdobná.

Graf 9 Přítomnost o neodkladného úkonu – rekognice ⁴⁰

³⁹ Vlastní zdroj

⁴⁰ Vlastní zdroj

V otázce č. 10 se respondenti mohli vyjádřit, jaké další úkony nejčastěji vykonávají v rámci přípravného trestního řízení. Z odpovědí vyplývá, že nejčastějším úkonem je vydávání příkazů dle ust. 88a TrŘ. Kromě toho se v odpovědích opakovaně objevuje také zprošťování mlčenlivosti zdravotnického personálu. Ostatní úkony, jako vazební řízení, příkaz k zatčení nebo sledování osob a věcí, byly zmíněny jednotlivě.

V otázce č. 11 se respondenti vyjadřovali, kolik procent pracovní doby věnují úkonům v rámci přípravného trestního řízení. Téměř všichni soudci (viz. graf 10) věnují 10 – 25 % svého času přípravnému řízení. To naznačuje, že přípravné řízení je významnou, ale nikoli dominantní součástí jejich pracovní náplně, přičemž většina soudců tráví podobný časový úsek touto činností.

Graf 10 Pracovní doba věnovaná úkonům v přípravném řízení ⁴¹

V otázce č. 12 se respondenti mohli vyjádřit, jaké úkony považují v rámci přípravného trestního řízení za nejčastější. Zde se čtyři soudci vyjádřili, že je to příkaz dle ust. § 88a TrŘ. Dva soudci uvedli, že se nejčastěji setkávají s ustanovováním obhájců v případě nutné obhajoby, jedno zastoupení pak má schvalování odposlechů a ustanovení zmocněnce.

V otázce č. 13 se respondenti mohli vyjádřit, s jakými problémy se nejčastěji setkávají v rámci přípravného trestního řízení. Jeden ze soudců na otázku neodpověděl. Čtyři soudci se vyjádřili, že se nesetkávají s žádnými problémy. Dva ze soudců se ve své praxi setkávají s tím, že je ze strany obhajoby napadáno krácení práv na řádnou obhajobu práv obviněného.

⁴¹ Vlastní zdroj

V otázce č. 14 se respondenti mohli vyjádřit, který z úkonů, v rámci přípravného trestního řízení, je pro ně administrativně nejnáročnější a kolik hodin mu v průměru věnují. Zde panovala mezi respondenty shoda, kdy všichni odpověděli, že je to vazební zasedání a příprava na něj. Dva respondenti poté uvedli, že tento úkon jim zabere 5 – 8, respektive 8 – 10 hodin jejich času.

V otázce č. 15 se respondenti mohli vyjádřit, co by podle nich mohlo zefektivnit roli soudců v prvotních fázích trestního řízení. I zde je téměř shoda mezi soudci, kdy jsou uváděny dvě možnosti – zmírnění administrativní zátěže a funkční plný přístup do Evidence trestního řízení (dále jen ETŘ). V jednom případě se soudce vyjádřil, že k zefektivnění jeho práce by pomohlo, kdyby žádost ze strany příslušníků Policie ČR o ustanovení obhájce, byla soudci doručena v co nejkratším možném termínu, kdy nejvíce problematické jsou večerní hodiny – obecně.

V závěrečné otázce č. 16 se respondenti vyjadřovali, na jakém soudu v současné době pracují – viz. graf 11.

*Graf 11 Soud, pro který respondent pracuje*⁴²

⁴² Vlastní zdroj

15.6 Shrnutí

Empirická část práce se zaměřila na analýzu rozhodovací praxe soudců Okresního soudu pro Prahu-východ a Okresního soudu pro Prahu-západ. Výzkum probíhal formou dotazníkového šetření mezi soudci těchto dvou soudů a poskytl cenné poznatky o četnosti rozhodování v přípravném řízení, rozdílech mezi soudy a hlavních administrativních a procesních překážkách, s nimiž se soudci setkávají.

Hlavní výstupy z výzkumu:

- Rozdíly v rozhodovací praxi mezi soudy – soudci Okresního soudu pro Prahu-východ rozhodují častěji o sledování osob a věcí, nařizování odposlechů a ustanovování obhájců v případech nutné obhajoby. Naopak na Okresním soudu pro Prahu-západ je tato rozhodovací praxe stabilnější s menšími meziročními výkyvy.
- Postupný nárůst úkonů v přípravném řízení – zejména od roku 2018 dochází k výraznému nárůstu využívání některých procesních nástrojů, například odposlechů nebo sledování osob, což naznačuje rostoucí komplexitu trestní činnosti nebo změny v přístupu policejních orgánů.
- Rozdílný počet žádostí ze strany policejních orgánů – vyšší počet rozhodnutí soudu pro Prahu-východ může souviset s vyšším objemem podnětů od policejního orgánu, případně s vyšší mírou kriminality v daném regionu.
- Administrativní zátěž jako hlavní problém – soudci uváděli, že vazební řízení a s tím spojené procesy patří k nejvíce administrativně náročným úkonům v přípravném řízení, kdy jejich zpracování může zabrat několik hodin.

Na základě těchto zjištění lze formulovat doporučení pro zvýšení efektivity přípravného řízení:

1. Snížení administrativní zátěže – zejména v oblasti vazebních řízení a rozhodování o odposleších, což by mohlo být podpořeno větší digitalizací soudních procesů.
2. Lepší koordinace mezi policejním orgánem, státním zastupitelstvím a soudy – efektivnější elektronické sdílení informací by mohlo zrychlit rozhodovací procesy a snížit prodlevy v řízení.
3. Zajištění jednotné rozhodovací praxe – například prostřednictvím metodických pokynů či vyhodnocování statistik rozhodovací činnosti soudů.

4. Personální posílení soudních orgánů – vyšší počet soudců by mohl vést k rychlejšímu vyřizování agendy přípravného řízení a snížení pracovní zátěže jednotlivých soudců.

Další zkoumání by mohlo zahrnovat hloubkovou analýzu zamítnutých žádostí, které byly soudcům předloženy policejním orgánem či státním zástupcem, kdy soudci těmto žádostem nevyhověli, rozhovory se soudci ohledně jejich rozhodovací praxe nebo srovnání s dalšími okresními soudy v České republice.

Závěr

Trestní řízení představuje klíčový proces pro zajištění právního státu a spravedlnosti, jehož základním cílem je identifikace a potrestání pachatelů trestné činnosti při současném zachování práv jednotlivců a ochrany společnosti. Přípravné trestní řízení, zejména jeho prvotní fáze – tedy postup policejního orgánu před zahájením trestního stíhání – hraje zásadní roli v efektivitě a zákonnosti celého procesu. Tato fáze je nejen rozhodující pro shromažďování důkazního materiálu, ale zároveň představuje významný filtr, který má zajistit, že před soudem stanou pouze osoby, proti nimž existují dostatečné důkazy.

Právní rámec přípravného řízení v České republice je postaven na zásadách legality, oficiality a presumpce neviny, které vyžadují, aby každý krok policejního orgánu byl v souladu s platnou právní úpravou. Hlavními aktéry v této fázi jsou policejní orgány, státní zastupitelství a soudy, přičemž každý z nich má specifické úkoly a odpovědnost.

Analýza vybraných právních norem prokázala, že přípravné řízení je složitým procesem, který zahrnuje širokou škálu úkonů, od základních šetření přes použití operativně pátracích prostředků až po rozhodovací procesy související se zahájením trestního stíhání. Stěžejním poznatkem je, že postup policejního orgánu před zahájením trestního stíhání není pouze mechanickým prověřováním oznámené trestné činnosti, ale vysoce odbornou činností, která musí být prováděna v souladu s trestním řádem a pod dozorem státního zastupitelství.

Důležitým aspektem této fáze je využití operativně pátracích prostředků, mezi které patří například předstíraný převod, sledování osob a věcí, použití agenta nebo odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu. Tyto nástroje jsou v praxi nezbytné pro efektivní odhalování a dokumentování trestné činnosti, zejména u organizovaného zločinu, korupce či drogové kriminality.

Nicméně jejich využití je vázáno na přísné podmínky zákonnosti a proporcionality. Například použití agenta musí být schváleno vrchním soudem a je možné pouze u nejzávažnějších trestných činů. Stejně tak odposlechy

telekomunikačního provozu mohou být povoleny jen v případech, kdy existují dostatečné indicie o spáchání trestného činu a nelze důkazy získat jiným způsobem. Tato opatření reflektují základní principy právního státu – ochranu základních práv jednotlivců a zároveň nutnost efektivního boje proti kriminalitě.

Empirická část práce se zaměřila na srovnání rozhodovací praxe soudců dvou okresních soudů – pro Prahu-východ a Prahu-západ. Výsledky dotazníkového šetření ukázaly, že mezi těmito soudy existují určité rozdíly v četnosti a povaze jejich rozhodování v přípravném řízení.

Získaná data ukazují, že soudci okresního soudu pro Prahu-východ vydávají více rozhodnutí souvisejících s operativně pátracími prostředky, zejména pokud jde o povolení sledování osob a věcí a nařizování odposlechů. Oproti tomu soudci okresního soudu pro Prahu-západ vykazují stabilnější rozhodovací praxi s menšími výkyvy v četnosti jednotlivých úkonů.

Tento rozdíl může být způsoben několika faktory. Na jedné straně to mohou být regionální rozdíly v kriminalitě – některé oblasti mohou být více zatíženy specifickými druhy trestné činnosti, což vede k častějším žádostem o použití operativně pátracích prostředků., na druhé straně to mohou být odlišné přístupy policejních orgánů – pokud policejní orgány v jednom regionu častěji podávají žádosti o soudní schválení určitých úkonů, bude i počet rozhodnutí soudců vyšší, či to mohou být rozdílné soudní strategie – někteří soudci mohou být v otázce zásahů do soukromí obezřetnější než jiní, což vede k variabilitě rozhodovací praxe.

Tento výzkum ukazuje, že i přesto, že trestní řád stanoví jednotné podmínky pro přípravné řízení, existují v praxi rozdíly, které mohou ovlivnit samotné rozhodování v raných fázích trestního řízení.

Na základě zjištěných skutečností lze formulovat několik doporučení pro zvýšení efektivity přípravného trestního řízení. Jedním z nich je zlepšení administrativních procesů – soudci i státní zástupci uvádějí, že administrativní náročnost některých úkonů (např. vazební řízení) je vysoká. Snížení administrativní zátěže by mohlo vést k rychlejšímu rozhodování. Dalším doporučením je pak

optimalizace elektronických systémů – soudci často zdůrazňovali potřebu efektivnějšího přístupu k elektronickým spisům a datovým platformám, což by umožnilo rychlejší sdílení informací mezi policií, státním zastupitelstvím a soudy. Zvýšit efektivitu přípravného trestního řízení by mohlo i vyrovnaní rozdílů mezi regiony – výsledky empirické analýzy naznačují, že rozhodovací praxe se v různých regionech liší. Bylo by vhodné provést další výzkum, který by analyzoval, zda jsou tyto rozdíly oprávněné nebo zda je možné zavést jednotnější přístup. Posledním doporučením je pak zvýšení kapacit justičních orgánů – pokud by bylo možné posílit personální kapacity soudů a státních zastupitelství, mohlo by dojít k rychlejšímu rozhodování o jednotlivých úkonech v přípravném řízení.

Z provedené analýzy vyplývá, že postup policejního orgánu před zahájením trestního stíhání představuje zásadní a vysoce odbornou část trestního řízení, která musí vyvažovat potřebu efektivního vymáhání práva a ochranu základních práv jednotlivců. Ukázalo se, že ačkoliv existuje pevně stanovený právní rámec, v praxi se vyskytují rozdíly v jeho aplikaci, a to jak na úrovni rozhodování soudů, tak v přístupech jednotlivých policejních orgánů.

Výsledky z dotazníkového šetření naznačují, že případné budoucí legislativní a organizační změny by se měly zaměřit na optimalizaci administrativních procesů, efektivnější využívání moderních technologií a sjednocení rozhodovací praxe v rámci soudů. Zavedení těchto opatření by mohlo přispět k rychlejšímu, transparentnějšímu a spravedlivějšímu trestnímu řízení, které by současně zajišťovalo zákonnost a ochranu práv všech zúčastněných subjektů.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

- CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. Praha: Linde, 2002, 757 s. ISBN 80-7201-374-2.
- FRYŠTÁK, Marek, FOJT, Dominik, LUKÁŠOVÁ, Marcela, SKUPIN, Zdeněk Jiří, JANOVEC, Michal. *COFOLA 2018, Část VI: Permanentní reforma trestního řízení (koncepční a nekoncepční změny na půdě trestního práva procesního)*. Brno: Masarykova univerzita. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, 2018, 194 s. ISBN 978-80-210-9070-5.
- FRYŠTÁK, Marek, POLIŠENSKÁ, Petra. *Dokazování v přípravném řízení*. Praha: Nakladatelství Leges, 2014, 120 s. ISBN 978-80-8757-685-4.
- GERLOCH, Aleš. *Teorie práva, 6. aktualizované vydání*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2013, 310 s. ISBN 978-80-7380-454-1.
- GŘIVNA, Tomáš, ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena a kol. *Oběti trestných činů. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2020, 791 s. ISBN 978-80-7400-793-4.
- HEJDA, Jan. *Základy trestního práva*. Praha: Oeconomica, 2003, 146 s. ISBN 80-245-0514-2.
- JELÍNEK, Jiří. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2018, 536 s. ISBN 978-80-7502-287-5.
- JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, 621 s. ISBN 80-86432-58-0.
- JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou, 5. aktualizované vydání podle stavu k 1. 11. 2014*. Praha: Leges, 2014, 1248 s. ISBN 978-80-7502-049-9.

- JELÍNEK, Jiří, SOVÁK, Zdeněk. *Trestní zákon a trestní řád*. Praha: Linde, 2003, 938 s. ISBN 80-7201-414-5.
- KALVODOVÁ, Věra, HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Dokazování v trestním řízení – právní, kriminologické a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, 2015, 506 s. ISBN 978-80 210-8072-0.
- KRUPKA, Vladimír. *Trestní právo procesní*. Praha: Armex, 2003, 196 s. ISBN 80-86244-33-4.
- MUSIL, Jan, ŠÁMAL, Pavel, KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva*. Praha: C.H. Beck, 2003, 1079 s. ISBN 80-7179-678-6.
- NOVOTNÝ, František, RŮŽIČKA, Miroslav. *Trestní kodexy* 2.dopl.vyd. Praha: Eurounion, 2002, 1640 s. ISBN 80-7317-009-4.
- POLČÁK, Radim, PŮRY, František, HARAŠTA, Jakub a kol. *Elektronické důkazy v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, 2015, 257 s. ISBN 978-80-210-8073-7.
- ŠÁMAL, Pavel. *Přípravné řízení trestní*. Praha: C.H. Beck, 2003, 1443 s. ISBN 80-7179-741-3.
- ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUČHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní*. Praha: C. H. Beck, 2013, 1056 s. ISBN 978-80-7400-496-4.
- ŠÁMAL Pavel a kol. *Trestní řád* 6. vydání. Praha: C.H. Beck, 2008, 3014 s. ISBN 978-80-7400-043-0.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád* 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, 4720 s. ISBN 978-80-7400-465-0.

Legislativní dokumenty

ČESKO. ÚZ č. 1619. *Trestní předpisy*. Praha: Sagit, a. s., 2025. 512 s. ISBN 978-80-7488-662-1.

Seznam zkratek

TrŘ – zákon č. 141/1961Sb., o trestním řízení soudním (ve znění pozdějších předpisů)

OČTŘ – orgány činné v trestním řízení

ETŘ – Evidence trestního řízení

Seznam obrázků, tabulek a grafů

- Tabulka 1 - Veřejná žaloba. Průběh trestního řízení. Verejnazaloba.cz [online]. [cit. 2025-03-21]. Dostupné z WWW: <[Stadia trestního řízení | Vše podstatné o trestním řízení | Více o státním zastupitelství - Soustava státního zastupitelství ČR](#)/>.
- Graf 1 Pohlaví
- Graf 2 Počet let na současné pozici
- Graf 3 Příkazy k domovním prohlídkám
- Graf 4 Rozhodnutí o návrhu na vzetí obviněného do vazby
- Graf 5 Ustanovení obhájců v případech nutné obhajoby
- Graf 6 Nařízení odposlechu
- Graf 7 Povolení sledování osob a věcí
- Graf 8 Přítomnost o neodkladného úkonu – výslech svědka
- Graf 9 Přítomnost o neodkladného úkonu – rekognice
- Graf 10 Pracovní doba věnovaná úkonům v přípravném řízení
- Graf 11 Soud, pro který respondent pracuje

Přílohy

- Dotazník k bakalářské práci